

Haaga-Helia-, Metropolia- ja Laurea -ammattikorkeakoulujen tilinpäätöksistä johdettujen tunnuslukujen kehitys ammattikorkeakoulu-uudistuksen aikana vuosina 2011–2014.

Eija Utter

Opinnäytetyö

Johdon assistentti ja kielten koulutusohjelma

28.9.2015

Tekijä Utter Eija	
Koulutusohjelma Johdon assistentti ja kielten koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Haaga-Helia-, Metropolia- ja Laurea -ammattikorkeakoulujen tilinpäätöksistä johdettujen tunnuslukujen kehitys ammattikorkeakoulu-uudistuksen aikana vuosina 2011–2014.	Sivu- ja liitesivumäärä 58
<p>Ammattikorkeakoulujen toimintaa ohjaava uusi ammattikorkeakoululaki tuli voimaan 1.1.2015. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa 1.1.2014 voimaan tulivat uusi rahoitusmalli ja uudet toimiluvat. Toisessa vaiheessa 1.1.2015 lähtien kaikki ammattikorkeakoulut muuttuivat osakeyhtiöiksi ja vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirtyi valtiolle.</p> <p>Tämän opinnäytteen tarkoituksena oli selvittää, miten vuonna 2014 voimaan tullut uusi ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli on vaikuttanut Haaga-Helia-, Metropolia-, ja Laurea-ammattikorkeakoulujen tilinpäätösten perusteella luettavissa olevaan yhtiöiden taloudelliseen tilanteeseen. Lisäksi opinnäytteessä perehdyttiin siihen miten ammattikorkeakoulut ovat muuttaneet toimintatapojaan sopeutuakseen uuden rahoitusmallin vaatimukseen.</p> <p>Yhtiöiden taloudellista tilaa tutkittiin tilinpäätösanalyysin kautta. Tutkimusaineistona oli Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean Patentti- ja rekisterihallituksen rekisteröimät tilinpäätökset vuosilta 2012–2014. Tilinpäätösten analysoimiseksi valittiin tunnusluvut, joiden avulla yhtiöiden taloudelliset tilanteet saatiin vertailukelpoiseksi. Tunnusluvut mittasivat yhtiöiden kannattavuutta, maksuvalmiutta ja omavaraisuutta sekä yhtiöiden kesken verrattuna että yhtiön oman taloudellisen tilan kehittymisenä. Tilinpäätösanalyysiin valitut tunnusluvut olivat nettotulosprosentti, quick ratio, omavaraisuusaste sekä kassan riittävyys päivinä.</p>	
Asiasanat Ammattikorkeakoulu-uudistus, nettotulosprosentti, quick ratio, omavaraisuusaste, kassan riittävyys päivinä	

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Vuoden 2015 muutos AMK-lainsäädännössä	3
2.1 Rahoitusmalli vuosina 2010–2014.....	4
2.2 Rahoitusmalli 1.1.2015 lähtien	4
3 Korkeakoulukohtaiset muutokset Haaga-Helia-, Metropolia- ja Laurea - ammattikorkeakouluissa	7
3.1 Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy	8
3.2 Laurea-ammattikorkeakoulu Oy.....	10
3.3 Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	11
4 Tilinpäätös- ja tunnuslukuanalyysi	13
4.1 Tilinpäätöksen sisältövaatimukset.....	17
4.2 Tilinpäätöksen oikaisu	19
4.2.1 Tuloslaskelma.....	22
4.2.2 Tase	24
4.2.3 Tuloslaskelman oikaisut ammattikorkeakouluissa.....	28
4.2.4 Taseen oikaisut ammattikorkeakouluissa	30
4.3 Kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus	32
4.3.1 Kannattavuus: nettotulosprosentti	34
4.3.2 Maksuvalmius: quick ratio	39
4.3.3 Maksuvalmius: kassan riittävyys (päivää).....	44
4.3.4 Vakavaraisuus: omavaraisuusaste	48
5 Johtopäätökset.....	53
5.1 Kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus	53
5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja oman oppimisprosessin arviointi.....	56
Lähteet.....	59

1 Johdanto

Ammattikorkeakoulujen toimintaa ohjaava uusi ammattikorkeakoululaki tuli voimaan 1.1.2015. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa 1.1.2014 voimaan tulivat uusi rahoitusmalli ja uudet toimiluvat. Toisessa vaiheessa 1.1.2015 lähtien kaikki ammattikorkeakoulut muuttuvat osakeyhtiöiksi ja vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirtyy valtiolle.

Tämän opinnäytteen tarkoituksena oli selvittää tutkimustyyppisesti, miten vuonna 2014 voimaan tullut uusi ammattikorkeakoulujen uusi lainsäädäntö on vaikuttanut Haaga-Helia-, Metropolia-, ja Laurea-ammattikorkeakoulujen tilinpäätösten perusteella tunnuslukuina luettavissa olevaan yhtiöiden taloudelliseen tilanteeseen. Lisäksi opinnäytteessä perehdytään siihen miten ammattikorkeakoulut ovat muuttaneet toimintatapaan sopeutuakseen uuden rahoitusmallin vaatimuksiin. Opinnäytetyössäni pyrin tunnuslukuanalyysiä käyttäen pyrkimään tilinpäätösanalyysille tyypillisiin johtopäätöksiin tunnuslukujen satunnaisuudesta tai pidemmän aikavälin ennustavuudesta.

Tilinpäätösten analysoimiseksi valitsin tunnusluvut, joiden avulla yhtiöiden taloudelliset tilanteet saatiin vertailukelpoiseksi. Tunnusluvut mittasivat yhtiöiden kannattavuutta, maksuvalmiutta ja omavaraisuutta sekä yhtiöiden kesken verrattuna ajallisena poikkeileikkausanalyysina että yhtiön oman taloudellisen tilan kehittymistä ilmaisevana aikajana-analyysina. Tunnuslukuanalyysiin valitsin Opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakoulujen toimilupaprosessissa käyttämiä tunnuslukuja; nettotulosprosentti, quick ratio, kassan riittävyys sekä omavaraisuusaste. Tilinpäätösten vertailun helpottamiseksi oikaisin myös ammattikorkeakoulujen tilinpäätökset Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeiden mukaiseksi.

Opinnäytetyön aihe ei ole hankkeistettu, vaan löysin aiheen oman kiinnostukseni myötä. Aloitin opintoni Haaga-Heliassa syksyllä 2012, ja opintojeni aikana olen huomannut ammattikorkeakoulussani jatkuvan muutoksen opinto-ohjelmissa, kurssien tarjonnassa ja opetustiloissa. Kun noin vuosi sitten kuulin entisen opinajoni Metropolian musiikkipedagogian opintolinjan klassisen puolen pianonsoiton opettajien irtisanomi-

sista, halusin opinnäytetyössäni ehdottomasti käsitellä sitä mitä näiden ammattikorkeakoulujen muutosten takana on lainsäädännöllisesti. Tässä opinnäytetyössä perehdyn siihen, mitä pääkaupunkiseudun kolmen suurimman ammattikorkeakoulun taloudellisesta tilanteesta voi päätellä virallisten tilinpäätösten perusteella.

Opinnäytetyön aiheeni on erittäin ajankohtainen ja uskon siitä olevan hyötyä niille lukijoille, joita kiinnostaa saada julkaistuihin tilinpäätöstietoihin perustuvaa vertailevaa tietoa tutkimieni ammattikorkeakoulujen taloudellisesta tilasta ja kehityksestä vuosina 2011–2014. Haaga-Helian opiskelijana uskon muitakin opiskelijoita kiinnostavan, kuinka omassa koulussa itse koetut muutokset näyttäytyvät talouden tunnuslukuina ja niistä johdettuina päätelminä.

Tutkimani aihe koskettaa rahoitustilanteen muutoksina kaikkien kolmen ammattikorkeakoulun opiskelijoita, opettajia sekä muuta hallinnollista toimihenkilöä. Aihe on mielenkiintoinen lainsäädännön vaikutusanalyysitutkimuksen kohteena. Tunnusluvut, joita tutkin ja analysoin, ovat oivallinen keino peilata lainsäädäntömuutoksen konkreettisia vaikutuksia ammattikorkeakoulujen tilinpäätöksistä mitattuun taloudelliseen tilaan.

Opinnäytteeni materiaali perustuu Patentti- ja rekisterihallituksen julkaisemiin ammattikorkeakoulujen rekisteröityihin tilinpäätöstietoihin, mitkä ovat julkisia.

2 Vuoden 2015 muutos AMK-lainsäädännössä

Suomen valtion yksi koulutuspoliittisista tavoitteista on ollut uudistaa vuodesta 2011 lähtien korkeakoulujen rakenteellista kehitystä niin että yliopistoja ja ammattikorkeakouluja on nykyistä vähemmän, niiden profiilit ovat selkeämpiä, yksikkörakenteita keskitetty sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kesken on muodostunut aluepohjaisia, strategisia liittoutumia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen.)

Koulutustarjonnan päällekkäisyyksiä on ollut tavoitteena karsia aikaansaaden tehokkaita koulutusyksiköitä. Vuoden 2014 alusta ammattikorkeakoulujen rahoitus- ja säädösohjausta uudistettiin vieden eteenpäin rakenteellista uudistusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö kuvaa rakenteellisen kehittämisen olevan kyseisen ministeriön ja korkeakoulujen välinen vuorovaikutusprosessi, jossa kehittämisvastuu on korkeakouluilla, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö huomioi saavutetut tulokset korkeakoulujen rahoituksessa. (Emt.)

Ammattikorkeakoulu-uudistus on kahden vaiheen uudistus. Ensimmäisessä vaiheessa 1.1.2014 voimaan tulivat uusi rahoitusmalli ja uudet toimiluvat. Toisessa vaiheessa 1.1.2015 lähtien kaikki ammattikorkeakoulut ovat osakeyhtiöitä. Vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirtyy valtiolle. Opettajien virkasuhteet muuttuvat työsuhteiksi, mutta palvelussuhteen ehdot säilyvät ennallaan. (Ahonen, Maija-Liisa 2013.)

1.1.2015 on tullut voimaan vuodelta 2003 peräisin olevan ammattikorkeakoululain korvaava uusi ammattikorkeakoululaki. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedotteen mukaan uudistuksella haetaan suomalaisen korkeakoulusektorin siirtymistä uuteen vaiheeseen, jossa yliopistot ja ammattikorkeakoulut toimivat tiiviimmässä yhteistyössä yhteiskuntaa uudistaen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Uusi ammattikorkeakoululaki voimaan 1.1.2015.)

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti ammattikorkeakouluille tulivat voimaan uudet toimiluvat 1.1.2015 alkaen. Toimiluvissa Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean osalta valtioneuvosto nimesi toiminnan kehittämisvelvollisuudeksi kyseisten ammattikorkeakoulujen yhteistyön päällekkäisten koulutustarjontojen purkamisen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Ammattikorkeakoulujen toimilupien uudistaminen.)

2.1 Rahoitusmalli vuosina 2010–2014

Vuodesta 2010 voimassa ollut valtionosuusjärjestelmä sisälsi valtionvarainministeriön hallinnoiman kunnan peruspalveluiden valtionosuuden sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoiman rahoituslain mukaisen valtionosuusrahoituksen. Kunta päätti itse valtionrahoituksen korvamerkitsemättömästä rahan käytöstä. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksella rahoitettiin ammattikorkeakoulujen oppilaskohtainen yksikköhintarahoitus.

Valtioneuvosto sääti aiemmassa rahoitusmallissa palvelujen keskimääräiset yksikköhinnat vuosittaisella rahoituslailla, joiden perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö määräsi yksikköhinnat kullekin ammattikorkeakoululle. (Finlex HE 26/2014.)

Valtio myönsi ammattikorkeakouluille perusrahoitusta pääosin opiskelijamäärän ja opiskelijakohtaisen yksikköhinnan perusteella rahoituslain (1705/2009) mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö on voinut myöntää valtion talousarvion määrärahan rajoissa tuloksellisuusrahoitus ja hankerahoitusta harkintansa mukaan.

Yksikköhinnat määrättiin siten, että kaikkien ammattikorkeakoulujen rahoituksesta koulutuksen perusteella määräytyvä osuus oli 85 prosenttia ja soveltavan tutkimus- ja kehitystyön osuus oli 15 prosenttia.

2.2 Rahoitusmalli 1.1.2015 lähtien

Uudessa rahoitusmallissa perusrahoitus siirretään kokonaan valtiolle poistaen kunnan omarahoitusosuuden ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin. Ammattikorkeakoulujen muu rahoitus ei vähennä valtion perusrahoitusta.

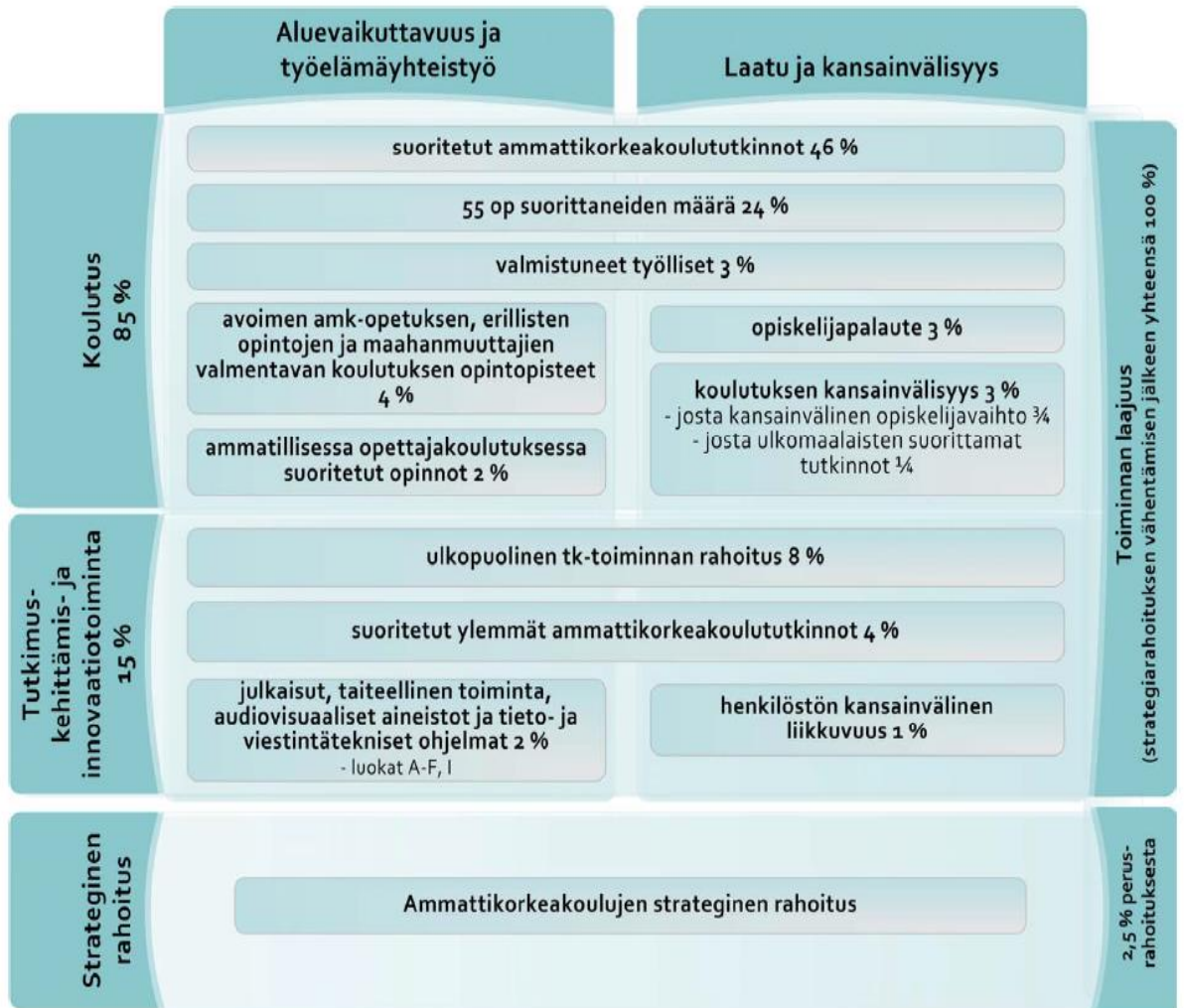
Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtion perusrahoituksen laskennallisin perustein huomioiden toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden. Lisäksi OKM myöntää rahoitusta myös muiden koulutuspoliittisten tavoitteiden sekä tutkimus- ja innovaatiopolitiikan tavoitteiden perusteella. Uudessa rahoitusmallissa korkeakoulujen tuloksellisuus vaikuttaa kunkin koulun rahoitukseen. (Finlex HE 26/2014.)

Kuvassa 1 esitetään AMK-rahoitusmalli vuodesta 2015 alkaen. Rahoitusmallissa rahoitus jaetaan kolmeen eri toimintalohkoon; koulutukseen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä vielä toistaiseksi myönnettävään strategiseen rahoitukseen. Koulutuksen toimintalohkoon kuuluvien yksilöityjen toimintojen perusteella ammattikorkeakoululle myönnetään 85 % sen saamasta rahoituksesta. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toimintalohkon perusteella myönnetään 15 % rahoituksesta. Strategisen toimintalohkon perusteella rahoitusta myönnetään vielä toistaiseksi 2,5 %.

Koulutuksen toimintalohkoon kuuluvan suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen määrän perusteella ammattikorkeakoulut saavat jatkossa rahoituksestaan 46 %. Samaiseen lohkoon kuuluu vuoden aikana suoritettujen 55 opintopisteen kokonaisuuksien perusteella myönnettävä 24 % rahoitus. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toimintalohkoon kuuluvan suoritettujen ylemmän korkeakoulututkinnon perusteella jaettava rahoitus on 4 %. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 2015.)

AMK-rahoitusmalli 2015

Kuva 1. AMK-rahoitusmalli vuodesta 2015 alkaen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 2015)

3 Korkeakoulukohtaiset muutokset Haaga-Helia-, Metropolia- ja Laurea -ammattikorkeakouluissa

Ammattikorkeakoulujen tulee sopeutua muutokseen, jossa niiden rahoitusta leikataan sekä rahoituksen perusteita muutetaan. Tuloksellisuuden rahoitusmalli vaatii ammattikorkeakouluilta paljon muutoksia niiden rakenteisiin sekä toimintatapoihin. Yritysmailmassa yleisesti käytetty tapa vaikuttaa tulorahoituksen vähenemisen aiheuttamaan kasvavien kuluihin on karsia olemassa olevia kuluja.

Haaga-Helia, Metropolia ja Laurea ovat varautuneet uuteen rahoitusmalliin tekemällä leikkauksia kulurakenteisiinsa vuosina 2011–2014. Kohdennan tutkimukseni rahoitusmallin koulutuksen perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen, minkä osuus kokonaisrahoituksesta on 85 % (ks. kuva 1). Kohdennukseni perustuu siihen, että omassa opiskelussani olen ollut kosketuksissa ainoastaan tämän rahoitussektorin kanssa. Lisäksi kohdennukseni on perusteltu, koska selkeä valtaosa rahoituksesta määräytyy tämän rahoitusosan perusteella.

Seuraavassa on lueteltu mielestäni suurimmat ammattikorkeakouluja kohtaavat muutokset vuoden 2015 voimaan tulevan uuden ammattikorkeakoululain ja vähentyvän valtion rahoituksen myötä.

- Kulujen leikkaaminen; henkilökuntamuutokset, opetuspisteiden määrän pienentäminen, organisaatorakenteiden uudistaminen
- Opetussuunnitelman muutokset
- Varautuminen valtion rahoituksen edelleen vähenemiseen
- Yhteistyö sidosryhmien kanssa
- Henkilöstön motivoiminen

3.1 Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy on osakeyhtiömuodossa toimiva ja kotipaikkanaan Helsinkiä pitävä ammattikorkeakoulu, joka ei jaa osinkoa, vaan voitto käytetään yhtiön toiminnan tukemiseen. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun osakepääoma muodostui vuonna 2013 HAAGA-HELIA Oy Ab:n vielä toimiessa koulun ylläpitäjänä 120 000 kpl osakkeesta, joiden omistusosuudet jakaantuvat taulukko 1 mukaisesti. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2013. Ammattikorkeakoulujen toimilupahakemukset. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu.)

Omistaja	Osakkeiden omistusosuus %
Helia-säätiö	50 %
Haaga Instituutti -säätiö	16,5 %
Helsingin Seudun Kauppakamari	16 %
Helmi Liiketalousopisto Oy	13 %
Suomen Urheiluopiston Kannatus Oy	4,5 %

Taulukko 1. Haaga-Helian osakepääoma omistusosuuksittain.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy toimi 1.1.2015 asti HAAGA-HELIA -konsernin emoyhtiönä nimellä HAAGA-HELIA Oy Ab, jolloin sen tytäryhtiöinä toimivat Kiinteistö Oy Porvoon Campus ja Haaga-Helia Global Education Services Oy. (Kauppa-lehti 2015. Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu Oy.)

Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu Oy:n nettisivujen mukaan Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu Oy:n alla toimii tällä hetkellä Haaga-Helia Global Education Services Ltd. (Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu Oy 2015. Organisaatiokaavake.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön nettisivulla olevassa viimeisimmässä Haaga-Helian vuoden 2014 toimilupahakemuksessa on listattu Haaga-Helian toimintaansa suunniteltavia muutoksia ja kehittämisen kohteita. Haaga-Helian henkilöstösuunnitelman tavoitteena oli ”tavoitella henkilöstön määrän laskua erityisesti eläköitymistien kautta. Poistuman

arvioidaan olevan vuoteen 2018 noin 7 % vuoden 2012 tasosta.” Koulutustarjonnan osalta Haaga-Helia ei suunnittele ”tutkintokoulutustarjonnan laajuuteen muutoksia. Tehostamalla läpäisyä kasvatamme tutkintokoulutettujen määrää. Muuta volyymikasvua haemme koulutusviennistä ja maksullisesta palvelutoiminnasta.” Haaga-Helia kuitenkin suunnitteli lisäävänsä vuoden 2014 toimintalupahakemuksen mukaan avoimen ammattikorkeakoulun opetustarjontaa sekä erillisinä opintoina että väyläopintoina. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2013. Ammattikorkeakoulujen toimilupahakemukset. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu.)

Uudessa rahoitusmallissa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen (alempi ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto) ja ammatillisessa opettajakoulutuksessa suoritettujen opintojen yhteismäärällä on yhteensä (46 % + 4 % + 2 %) 52 % painoarvo rahoituksen määräytymisessä (ks. kuva 1). Vuoden 2014 toimintakertomuksen mukaan vuonna 2014 Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy on onnistunut kasvattamaan rahoituksen määräämisessä tärkeänä alueena olevaa suorituksien määriä; suoritettuja tutkintoja ja opettajakoulutuksen suorituksia kertyi vuonna 2014 yhteensä 2199 kpl, mikä oli noin 200 suorituksen nousu edelliseen vuoteen (Haaga-Helia 2015. Vuosikertomus 2014).

Uuden rahoitusmallin mukaan lukuvuodessa 55 opintopistettä suorittaneiden opiskelijoiden mukaan rahoituksesta määräytyy 24 %. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy:ssä suoritettuja 55 opintopisteen kokonaisuuksia kertyi vuonna 2014 19 % enemmän kuin vuonna 2013. (Haaga-Helia 2015. Vuosikertomus 2014.)

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy:n opetussuunnitelmia on muutettu vuoteen 2015 vastaamaan rahoitusmallin mukaista tuloksellisuutta. Rahoituksen määrän mahdolliseen pienenemiseen tulevaisuudessa Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy on vastannut pienentämällä kulupohjaansa. Henkilöstön määrä on toimintakertomuksen mukaan vähentynyt 670:sta 640:een. Suuri säästö muodostuu Vallilan toimipisteen toiminnan lopettamisesta kesällä 2015. (Emt.)

3.2 Laurea-ammattikorkeakoulu Oy

Laurea-ammattikorkeakoulu Oy:n osakepääoma muodostuu 27 433 kpl osakkeita (Kauppalehti 2015. Laurea-ammattikorkeakoulu Oy). Laurea-ammattikorkeakoulun toimilupaa varten tehdyn hakulomakkeen mukaan Vantaalla kotipaikkaansa pitävän Laurea-ammattikorkeakoulu Oy:n omistus jakaantuu taulukko 2 mukaisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Ammattikorkeakoulun toimilupahakemukset. Laurea-ammattikorkeakoulu.):

Omistaja	Osakkeiden omistusosuus %
Espoon kaupunki	32,40 %
Vantaan kaupunki	32,40 %
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	13,42 %
Hyvinkään kaupunki	4,32 %
Kirkkonummen kunta	3,60 %
Länsi-Uudenmaan ammattikoulutus-kuntayhtymä	4,32 %
Porvoon kaupunki	3,78 %
Kauniaisten kaupunki	3,60 %
Invalidiliitto ry.	2,16 %

Taulukko 2. Laurean osakepääoma omistusosuuksittain.

Laurean toimintakertomuksen 2014 mukaan ammattikorkeakoulussa on otettu käyttöön uudet opetussuunnitelmat, sekä tutkinnonuudistukset. Vuoden 2014 suoritettuja tutkintoja oli 1599 kpl, kun vuonna 2013 tutkintoja suoritettiin 1515, eli kasvua suorite-
tuissa tutkinnoissa oli 6 %. Ylemmän amk-tutkinnon suoritti 175 opiskelijaa. (Laurea-ammattikorkeakoulu Oy 2015. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2014.)

Laurean toimintakertomuksen 2014 mukaan päätoimisen henkilöstön työmäärä ei ole laskenut vuodesta 2013 vuoteen 2014. Työpanos vuoden 2014 aikana oli 479,4 henkilötyövuotta, kun vuonna 2013 vastaava luku oli 475,5 henkilötyövuotta. Henkilökulut kasvoivat näin 2,1 % vuodesta 2013. (Laurea-ammattikorkeakoulu Oy 2015. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2014.)

Tulevaisuuden riskitekijöistä Laurea on pienentänyt korkoriskiään Tikkurilan kiinteistön korkosidonnaisen vuokrasopimuksen osalta. Laurea tulee lunastamaan kiinteistön vuoden 2015 lopussa pääosin kassavaroin ja sijoituksia purkamalla. Tämä investointi alensi vuoden 2014 tulosta, koska 2014 tilinpäätökseen kirjattiin varauksena vuokrasopimuksen korkosuojauksien purkaminen rahoituskuluihin noin 2 miljoonan euron arvoisesti. (Laurea-ammattikorkeakoulu Oy 2015. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2014.)

3.3 Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n osakepääoma muodostuu 1500 kpl osakkeita (Kauppalehti 2015. Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy). Metropolia Ammattikorkeakoulun toimilupaa varten tehdyn hakulomakkeen mukaan Helsingissä kotipaikkaansa pitävän Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n omistus jakaantuu taulukko 3 mukaisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Ammattikorkeakoulun toimilupahakemukset.):

Omistaja	Osakkeiden omistusosuus %
Helsingin kaupunki	42 %
Espoon kaupunki	27 %
Vantaan kaupunki	26 %
Kirkkonummen kunta	4 %
Kauniaisten kaupunki	1 %

Taulukko 3. Metropolian osakepääoma omistusosuuksittain.

Metropolian päätoimipiste on Helsingissä ja muut toimipisteet ovat Espoossa ja Vantaalla. Kaikilla näillä paikkakunnilla harjoitetaan ammattikorkeakoulutoimintaa.

Metropolian hallituksen puheenjohtajan Henri Kuitusen mukaan Metropolian toimintoja kehitetään ja rakennushankkeiden suunnittelua Myllypuron ja Myyrmäen kampusten osalta jatketaan. Organisaatorakennetta on uudistettu. (Metropolia 2015. Vuosikatsaus 2014.)

Metropoliassa suoritettiin vuonna 2014 yhteensä 2659 kpl alemmaa ja ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Vuonna 2013 vastaava luku oli 2726 kpl suoritettuja tutkintoja. (Metropolia 2015. Tunnusluvut 2014.)

Vuosikatsauksen 2014 mukaan Metropoliasa 55 opintopistettä suoritti yli 400 opiskelijaa enemmän vuoteen 2013 verrattuna. Kaikkien perustutkintoon johtavien opintolinjojen opetussuunnitelmat on uudistettu. Metropolian toiminta keskittyy neljään uuteen kampukseen vuoteen 2019 mennessä, kampukset ovat Arabianranta, Leppävaara, Myllypuro ja Myyrmäki. Metropolian koko päätoimisen henkilöstön määrä oli vuonna 2014 84 henkilöä pienempi kuin vuonna 2013. (Metropolia 2015. Vuosikatsaus 2014.)

Vuosikatsauksessa 2014 Metropolia linjaa tulevaisuuden haasteinaan perusrahoituksen ennustetun vähennyksen; vähennyksen ennustetaan olevan vuonna 2015 7,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2014 ja vuonna 2016 edelleen 3,5 miljoonaa euroa vähemmän. Tulevaisuuden haasteena on myös Metropolian osakkaiden Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Vantaan avustusten loppuminen vuonna 2018. (Metropolia 2015. Vuosikatsaus 2014.)

4 Tilinpäätös- ja tunnuslukuanalyysi

Jyrki Niskanen ja Mervi Niskanen (2004, 9-13) määrittelevät oppikirjassaan Tilinpäätösanalyysi termin tilinpäätösanalyysi tarkoittamaan tunnuslukuanalyysin ja yritystutkimuksen välimaastoon sijoittuvaa analyysimuotoa. Tunnuslukuanalyysissä yhtiön taloudellisesta tilanteesta tehdään päätelmiä lähes ainoastaan tunnuslukujen perusteella. Syväsimmissä analyysimuodossa yritystutkimuksessa yhtiön taloudellista tilannetta selvittää yhtiön liiketoiminnan tasolla. Tilinpäätösanalyysin tekemiseen käytetään tunnuslukuanalyysiä sekä muita menetelmiä, joiden tuottamia lukuarvoja pyritään arvioimaan niihin vaikuttaneiden tekijöiden avulla. Näin tunnusluvuista saadaan selville edustavatko ne satunnaisia vai pidemmän aikavälin muutoksista kertovia arvoja. (Emt.)

Juha-Pekka Kallunki ja Erkki Kytönen (2007) määrittävät tilinpäätösanalyysin tarkoittamaan kahta eri asiaa; eri yritysten taloudellisten tilanteiden vertailuksi samalla ajanhetkellä ja yksittäisten yritysten tai yritysjoukon eri ajanjaksojen taloudellisen tilan kehittymiseksi. Tilinpäätösanalyysi jaotellaan suoriteperusteiseen tilinpäätösanalyysiin, markkinaperusteiseen analyysiin sekä rahavirta-analyysiin. Suoriteperusteisessa tilinpäätösanalyysissä tulot ja menot kirjataan suoriteperusteisesti niiden syntymisen mukaan ja ne jaksotetaan tarpeen mukaan eri tilikausille tuotoiksi ja kuluiksi. (Emt.)

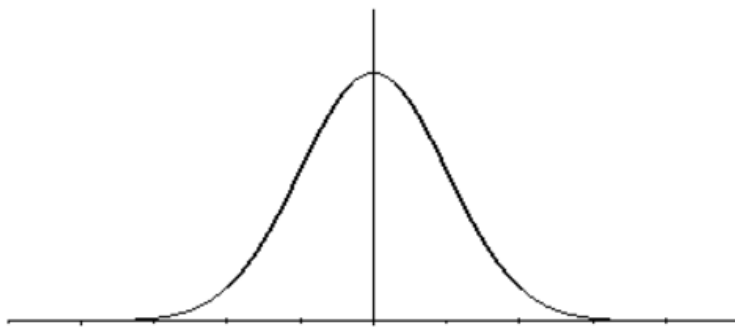
Jyrki Niskanen ja Mervi Niskanen (2004, 20) käyttävät eri yritysten taloudellisten tilanteiden vertailusta samalla ajanhetkellä termiä ajallinen poikkileikkausanalyysi ja yksittäisten yritysten tai yritysjoukon eri ajanjaksojen taloudellisen tilan vertailusta termiä aikasarja-analyysi. Taulukossa 4 olen tehnyt yhteenvedon siitä, minkälaisia analyysityökaluja tässä tutkielmassa käytän ajalliseen poikkileikkausanalyysiin tai aikasarja-analyysiin liittyen.

Ajallinen poikkileikkausanalyysi - Usean yrityksen vertailua samalla hetkellä toisiinsa	Aikasarja-analyysi - Yrityksen tilan vertailua määrätyllä hetkellä omaan kehityskaareensa
OKM:n viitearvot	Kvartiilianalyysillä muokatut tunnuslukujen arvotaulukot
Graafit ja tunnuslukujen arvotaulukot	

Taulukko 4. Opinnäytetyössäni käytetyt analyysityökalut liittyen ajalliseen poikkileikkausanalyysiin ja/tai aikasarja-analyysiin.

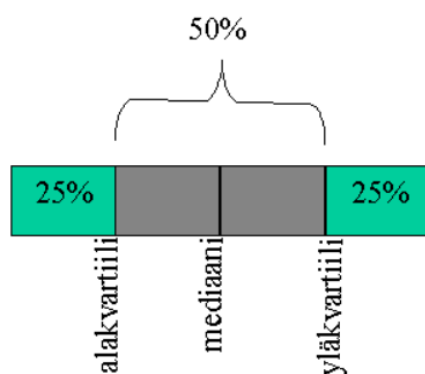
Jyrki Niskanen ja Mervi Niskanen (2004, 198–212) nostavat esille ongelmia, jotka liittyvät tunnuslukuihin liittyvään vertailuun sekä aikasarja- että poikkileikkausanalyysissä. Yleensä, kun yrityksiä vertaillaan toisiinsa tunnuslukujen avulla, oletetaan, että tunnusluvun eri arvoja saavien yritysten lukumäärä jakautuu normaalijakauman mukaan kuvan 2 mukaisesti. Kuvassa 2 nähdään kuinka lasketut arvot jakaantuvat tasaisesti keskiarvon molemmille puolille.

Kuva 2. Normaalijakauma. (Haaga-Helia 2006. Luentoliite.)

Niskasen (2004) mukaan normaalijakauman oletus toteutuu käytännössä kuitenkin vain harvoin. Kun jakauma on normaali, yrityksiä voidaan verrata tunnusluvuilla helposti toisiinsa. Jakauman ollessa ei-normaali, jakaumaominaisuuksista johtuvia puutteita

tulisi yrittää korjata tai kiertää yritysten saattamiseksi paremmin vertailukelpoisiksi. Niskasen mukaan yksi käytetty korjausmenetelmä sekä aikasarja- että ajalliseen poikkileikkausanalyysiin on kvartiiliperusteinen lähestymistapa. Tällöin tunnusluvun saamat arvot tietyltä ajanjaksolta asetetaan suuruusjärjestykseen ja määritellään alakvartaali, mediaani ja yläkvartaali. Mediaani tarkoittaa suuruusjärjestyksessä olevien lukujen keskimmäistä lukua, alakvartaali sellaista lukua, jonka alapuolelle jää 25 % tunnusluvun arvoista sekä yläkvartaali sitä lukua, jonka yläpuolelle jää 25 % arvoista. (Emt.) Kuvassa 3 näemme tämän graafisena kuvana.

Kuva 3. Alakovartaali, mediaani ja yläkvartaali. (Amk.fi 2015. Luentomateriaali.)

Kun yhtiön tietyltä aikaväliltä lasketuista tunnusluvuista on määritelty ala- ja yläkvartaalit, voidaan tietyn vuoden lukua verrata näihin kvartaaleihin esimerkiksi Niskasen käyttämän kolmiportaisen arvosana-asteikon mukaisesti;

Huono	$x < \text{alakovartaali}$
Keskinkertainen	$\text{alakovartaali} < x < \text{ylakovartaali}$
Hyvä	$x > \text{ylakovartaali}$

Kolmen ammattikorkeakoulun vuosittain muodostama materiaali ei riitä ajallisen poikkileikkausanalyysin tekemiseen kvartiilianalyysin avulla. Ajallisen poikkileikkausanalyysin tekemisessä valitsin vertailukohdaksi opetus ja kulttuuriministeriön 2.12.2014 laatiman muistion sisältämien toimilupien myöntämiseen liittyvien taloudellisten toimintanedellytysten arvioinnissa käytetyt viitearvot. Kyseiset viitearvot on muodostettu toiminnaltaan samankaltaisesta materiaalista, vuoden 2013 tilinpäätöksiin perustuviin kaikista

toimilupaprosessissa olevien ammattikorkeakoulujen tunnusluvuista. Tässä vertailussa määrittelen, onko tutkittavan koulun tunnusluvun arvo korkeampi vai alempi kuin OKM:n määrittelemä viitearvo.

Käytössäni olevan materiaalin suppeuden takia päädyin muodostamaan kunkin tunnusluvun kohdalla kustakin tutkimusvuodesta kvartiiliperusteisen analyysin, missä määritän kunkin tunnusluvun arvosanan Niskasen käyttämän kolmiportaisen arvosana-asteikon mukaisesti. Tämän lisäksi vertaan kunkin tunnusluvun kohdalla tunnuslukua OKM:n vuodelle 2015 tekemiin viitteellisiin ohjearvoihin sekä vertaan tunnuslukuja muistiossa laskettuihin vuoden 2013 tilinpäätöksiin perustuviin kaikista toimilupaprosessissa olevien ammattikorkeakoulujen tunnuslukujen mediaanitietoihin.

Yksi tapa määrittää tunnuslukujen arvoja on opetus ja kulttuuriministeriön laatiman muistion sisältämien toimilupien myöntämiseen liittyvien taloudellisten toimintaedellytysten arvioinnissa käytetyt viitearvot (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014). Perustelumuistio 2.12.2014).

Muistion mukaan tunnuslukujen tuli olla seuraavan laisia, jotta ammattikorkeakoululla olisi edellytystä taloudelliselle toiminnalle (ks. taulukko 5); omavaraisuusasteen tuli olla yli 20 %; nettotulosta pidettiin tyydyttävänä, mikäli se oli vähintään 2 % liikevaihdosta; dynaamista maksuvalmiutta kuvaavan kassan riittävyden tyydyttävänä ohjearvona pidettiin 45 päivää ja kriittisenä 30 päivää; staattista maksuvalmiutta tilinpäätöshetkellä kuvaavan quick ratio -tunnusluvun ohjearvona pidettiin vähintään yhtä (1) ja kriittisenä rajana 0,5. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Perustelumuistio 2.12.2014.)

Tunnuslukujen viitteelliset ohjearvot vuodelle 2015 OKM:n mukaan	vähintään	kriittinen raja
Omavaraisuusaste	20 %	
Nettotulos	2 %	
Quick ratio	1	0,5
Kassan riittävyys	45 päivää	30 päivää

Taulukko 5. OKM:n 2.12.2014 laaditun muistion mukaiset taloudellisten toimintaedellytysten arvioinnissa käytetyt viitearvot haettaville toimiluvulle vuodelle 2015. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Perustelumuistio 2.12.2014.)

4.1 Tilinpäätöksen sisältövaatimukset

Suomen kirjanpitolain 1 luvun mukaan osakeyhtiö on aina toiminnastaan kirjanpitovelvollinen ja kirjanpitovelvollisen on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa. Kirjanpitovelvollisen kirjanpidosta tulee ilmetä liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät.

Kirjanpitolain 2 luvun 3 pykälän mukaan menon kirjaamisperusteena on tuotannontekijän vastaanottaminen ja tulon kirjaamisperusteena suoritteen luovuttaminen (suoriteperuste).

Liiketapahtumat on kirjattava aikajärjestyksen mukaan peruskirjanpidossa ja asiajärjestyksessä pääkirjanpidossa. Kirjaukset perustuvat tositteisiin, menotositteesta on käytävä selville vastaanotettu tuotannontekijä ja luovutettu suorite tulee selvitä tulostositteen perusteella. Liiketapahtumien kirjauksessa on huomioitava, että kirjauksista pitää pystyä

löytämään yhteys tositteesta peruskirjanpitoon ja pääkirjanpitoon, myös pääkirjanpidon yhteys tuloslaskelmaan ja taseeseen tulee olla helposti löydettävissä. (Kirjanpitolaki 2 luku.)

Suomen kirjanpitolain (30.12.1997/1336) 3 luvun 1 pykälän mukaan yhtiön on laadittava tilinpäätös, joka sisältää tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavan taseen; tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman; rahoituslaskelman, jossa on annettava selvitys varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana; sekä taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä olevat tiedot.

Tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelmien kaikista eristä tulee tilinpäätöksessä olla merkittynä myös vertailutieto, eli vastaavat tiedot edelliseltä tilikaudelta. Tilinpäätöksessä on oltava rahoituslaskelma, jos yhtiö on julkinen osakeyhtiö tai jos yksityisellä osakeyhtiöllä tai osuuskunnalla on päättyneellä tilikaudella sekä sitä edeltävällä kaudella ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista; liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on 7 300 000 euroa, taseen loppusumma on 3 650 000 euroa, tai palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä. (Kirjanpitolaki 3 luku.)

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätökseen on liitettävä toimintakertomus, jossa annetaan tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan kehittymistä koskevista tärkeistä seikoista, jos kirjanpitovelvollisen sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi edellä mainituista rahoista; liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on 7 300 000 euroa; taseen loppusumma on 3 650 000 euroa; palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä. (Kirjanpitolaki 3 luku.)

Tilinpäätöksen liitetietona on ilmoitettava kirjanpitoasetuksen mukaan seuraavat asiat: tilinpäätöksessä noudatettavat arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät; jos tuloslaskelman tai taseen esittämistapaa on muutettu, se tulee perustella sekä kertoa muutoksen vaikutukset; sellaiset oikaisut, jotka koskevat edellistä tilikautta; jos tilinpäätöksen vertailutiedot eivät ole vertailukelpoisia, tulee se ilmoittaa;

merkitykseltään olennaisten virheiden korjaus; olennaiset ja useaa tase-erää koskevat yksittäiseen tase-erään sisältyvät osat; jos tilinpäätöspäivän kurssia ei ole käytetty muuttaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset sekä velat ja muut sitoumukset euroiksi, tulee siihen ilmoittaa peruste. (Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1336.)

Liitetietoihin on myös kirjattava kirjanpitoasetuksen mukaan ”sellaisten pysyviin vastaviin kirjattujen rahoitusvälineiden osalta, jotka on kirjattu käypää arvoa korkeampaan arvoon ja joista ei ole tehty kirjanpitolain 5 luvun 13 §:n mukaista arvonalennusta, on tilinpäätöksen liitetietona ilmoitettava kirjanpitoarvo ja käypä arvo, joko rahoitusvälinekohtaisesti tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla ryhmiteltyinä sekä perusteltu näyttö siitä, että kirjanpitoarvo jälleen saavutetaan ja mahdolliset muut perustelut sille, että arvonalennusta ei ole tehty.”

Jos rahoitusjohdannaisia ei ole arvostettu käypään arvoon ja käypä arvo voidaan kuitenkin luotettavasti osoittaa, tulee jokaisen johdannaislajin osalta esittää tilinpäätöksen liitetietona niiden käypä arvo. (Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339)

Liitetietoja ei tarvitse kirjanpitoasetuksen mukaan esittää, jos yhtiön päättyneellä ja sitä edellisellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista rajoista:

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa;
- taseen loppusumma 3 650 000 euroa;
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

4.2 Tilinpäätöksen oikaisu

Yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan tilinpäätöksen oikaisemisen lähtökohtana on tarve jalostaa tilinpäätöstietoa analyysin tekijän tavoitteen mukaisesti. Tilinpäätöksen oikaisuisissa otetaan kantaa virallisen tilinpäätöksen eriin sekä niiden arvostamiseen. Tilinpäätöksen erien ryhmittelyyn otetaan myös kantaa toimintakauden tulosta, taloudellista asemaa ja maksuvalmiutta määriteltäessä. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004.)

Yritystutkimusneuvottelukunta eli YTN on julkaissut vuonna 2004 kirjanpitolain mukaisen oppaan, jossa käydään läpi tilinpäätöksen oikaisujen suorittamista. Oppaassa esitellään tuloslaskelman ja taseen oikaisuun käyttöön tarkoitettut kaavat (ks. kuva 4). Suurin osa näistä oikaisuista on virallisen tilinpäätöksen erien ryhmittelyä uudelleen oikaisukaavan mukaisiin eriin. Osa oikaisuista on kuitenkin myös luonteeltaan sellaisia, että ne jättävät huomioimatta virallisessa tilinpäätöksessä olleen esimerkiksi kertaluonteisen erän, jolloin oikaisun vaikutus on tulosvaikutteinen. Tällöin vaikutus kohdistuu myös tunnuslukujen saamiin arvoihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004.)

	Pysyvät vastaavat	Oma pääoma
Liikevaihto	Kehittämismenot	Osake- tai muu peruspääoma
Liiketoiminnan muut tuotot	Liikearvo	Ylikurssi-, vara- ja arvonkorotusrahasto
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	Muut aineettomat hyödykkeet	Käyvän arvon rahasto
Aine- ja tarvikkeikäyttö	Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Muut rahastot
Ulkopuoliset palvelut	Maa- ja vesialueet	Kertyneet voittovarot
Henkilöstökulut	Rakennukset ja rakennelmat	Tilikauden tulos
Laskennallinen palkkakorjaus	Koneet ja kalusto	Pääomalainat
Liiketoiminnan muut kulut	Muut aineelliset hyödykkeet	Taseen oma pääoma yhteensä
Valmisteveraston lisäys/vähennys	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	Poistoero
Käyttökate	Sisäiset osakkeet ja osuudet	Vapaaehtoiset varaukset
Suunnitelmanmukaiset poistot	Muut osakkeet ja osuudet	Poistoero ja varaukset yhteensä
Arvon alentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	Sisäiset saamiset	Oman pääoman oikaisut
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	Muut saamiset ja sijoitukset	Oikaistu oma pääoma yhteensä
Liiketulos	Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	Leasingomaisuus	Vieras pääoma
Muut korko- ja rahoitustuotot	Vaihtuvat vastaavat	Pääomalainat
Korkokulut ja muut rahoituskulut	Aineet ja tarvikkeet	Lainat rahoituslaitoksilta
Kurssierot	Keskeneräiset tuotteet	Eläkelainat
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset	Valmiit tuotteet	Saadut ennakot
Välittömät verot	Muu vaihto-omaisuus	Sisäiset velat
Nettotulos	Vaihto-omaisuus yhteensä	Muut pitkäaikaiset velat
Satunnaiset tuotot	Myyntisaamiset	Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä
Satunnaiset kulut	Sisäiset myyntisaamiset	Laskennallinen verovelka
Kokonaistulos	Muut sisäiset saamiset	Pakolliset varaukset
Poistoeron lisäys/vähennys	Muut saamiset	Leasingvastuut
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys	Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	Korolliset lyhytaikaiset velat
Laskennallinen palkkakorjaus	Rahat ja rahoitusarvopaperit	Saadut ennakot
Käyvän arvon muutokset	Vastaavaa yhteensä	Ostovelat
Muut tuloksen oikaisut		Sisäiset ostovelat
Tilikauden tulos		Muut sisäiset korolliset velat
		Muut sisäiset korottomat velat
		Muut korottomat lyhytaikaiset velat
		Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä
		Oikaistu vieras pääoma yhteensä
		Vastattavaa yhteensä

Kuva 4. Vasemmalla kululajikohtaisen tuloslaskelman Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeiden mukainen oikaistun tuloslaskelman kaava. Keskellä Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeiden mukainen oikaistun taseen vastaavaa ja oikealla oikaistun taseen vastattavaa.

Seuraavassa osiossa käyn läpi Yritystutkimusneuvottelukunnan kuvan 4 mukaisia oikaistun tuloslaskelman ja taseen eriä keskittyen niihin eriin, jotka liittyvät ammattikorkeakoulujen virallisissa tilinpäätöksissä esiintyviin tuloslaskelman ja taseen eriin.

4.2.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelman yksi tärkeimmistä tarkoituksista on näyttää yhtiön tilikauden jakokelpoinen voitto. Tuloslaskelman avulla saadaan selville myös yhtiön taloudelliseen suori-
tuskykyyn liittyviä seikkoja kuluneen tilikauden aikana. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004, 17.)

Liikevaihto

Yrityksen varsinaisen liiketoiminnan myyntituloista syntyy liikevaihto. Liikevaihdon myyntituloista tulee vähentää myönnettyt alennukset, arvonalisävero sekä myynnin muut määrään perustuvat verot. (Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2007.) Liikevaihto eränä ei sisällä oikaisun tarpeita (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 14).

Liiketoiminnan muut tuotot

Yhtiön varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomat myyntituotot kirjataan liiketoiminnan muut tuotot -erään. Erä on sisällöltään laaja, liiketoiminnan muut tuotot -erän sisällön rajanvetoa voi joutua miettimään liikevaihdon ja satunnaisten tuottojen välillä. (Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2007.)

YTN:n mukaan liiketoiminnan muihin tuottoihin kuuluvat kertaluonteiset ja olennaiset erät, jotka vaikeuttavat vuosittaista kannattavuusvertailua, on oikaistava satunnaisiin tuottoihin. Liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjatut poikkeukselliset erät, esimerkiksi käyttöomaisuuden myyntivoitot kokonaisesta toimialasta luopumisen yhteydessä, on myös kirjattava satunnaisiin kuluihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 14–15.)

Aine- ja tarvikekäyttö

Ostot tilikauden aikana -erä sisältää tilikauden materiaali- ja tarvikkeiden ostot. (Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2007.)

Kun halutaan laskea yrityksen aine- ja tarvikekäyttö, tulee virallisen tuloslaskelman aine- ja tavaraostoista vähentää näiden varastojen lisäys tai vastaavasti lisätä ostoihin kyseisten varastojen vähennys. Aine- ja tarvikekäyttö -erään ei tule oikaisuja. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 15.)

Henkilöstökulut

Tämä erä jaetaan kahteen alaryhmään; henkilösivukuihin ja palkat ja palkkiot -eriin. (Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2007.)

YTN:n mukaan henkilöstökuluihin luetaan ennakonpidätyksen alaiset palkat, näiden kaltaiset kulut sekä suoraan palkan perusteella määräytyvät kulut. Liiketoiminnan muut kulut -erään kuuluvat vapaaehtoiset henkilöstökulut. Henkilöstökulut-erään ei tule oikaisuja. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 16.)

Liiketoiminnan muut kulut

Sellaiset yhtiön liiketoiminnasta aiheutuneet kulut, joille tuloslaskelmassa ei ole varattu erityiserää, tulee kirjata liiketoiminnan muihin kuluihin. (Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2007.)

Liiketoiminnan muut kulut -erää oikaistaessa tulee kiinnittää huomiota liiketoimintaan kuulumattomiin, tuloksen kannalta olennaisiin ja kertaluonteisiin eriin, jotka vaikeuttavat vuosittaista kannattavuusvertailua. Satunnaisiin kuluihin siirretään liiketoiminnan muissa kuluissa olevat oikaistavat erät, kun näitä kuluja vastaavat liiketoiminnan muut tuotot siirretään satunnaisiin tuottoihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 18.)

Suunnitelman mukaiset poistot

YTN:n (2004) ohjeiden mukaan suunnitelman mukaisia poistoja oikaistaan, jos tehdyt poistot eivät ole suhteessa käyttöomaisuuden määrään ja laatuun tai jos poistoajat ylittävät selvästi KILAn suositukset. Tällöin suunnitelman mukaisina poistoina käytetään EVL:n maksimipoistoja. Oikaisussa EVL:n poistojen ja yhtiön kirjaamien poistojen erotus kirjataan oikaistun tuloslaskelman erään muut tuloksen oikaisut. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 19.)

Muut korko- ja rahoitustuotot

Erän oikaisussa mahdolliset kurssivoitot siirretään oikaistun tuloslaskelman erään kurssierot. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 21.)

Korkokulut ja muut rahoituskulut

Erän oikaisussa mahdolliset kurssitappiot siirretään oikaistun tuloslaskelman erään kurssierot. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 21.)

4.2.2 Tase

Taseen tarkoitus on näyttää yrityksen varallisuus, oma pääoma ja velat tilikauden viimeisenä päivänä. Tase sisältää kaksi eri puolta; vastaavaa-puolella (debet) ilmoitetaan yhtiön omaisuus ja vastattavaa-puolella (kredit) näkyy miten yritystoiminta on rahoitettu omalla pääomalla sekä veloilla. Vastaavaa-puolella sijaitsevat pysyvät vastaavat, eli omaisuus, jota käytetään liiketoiminnassa tulon kerryttämiseen pitkällä aikavälillä, sekä vaihtuvat vastaavat, eli omaisuus, joka kerryttää tuloa lyhyellä, alle vuoden aikavälillä. Taseen vastattavaa-puolen oma pääoma on omistajien yhtiöön sijoittamaa tai muuta omistajien osuudeksi kuuluvaa rahoitusta, ja vieras pääoma on yhtiön hankkimaa velkarahoitusta. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004, 17–18.)

Vastaavaa

Aineettomat hyödykkeet

YTN:n mukaan vain ne menot, joista todennäköisesti kertyy niitä vastaava tulo, voidaan aktivoida aineettomiin hyödykkeisiin (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 27).

Virallisessa taseessa aineettomiin hyödykkeisiin kuuluvat seuraavat aluerät; kehittämismenot, aineettomat oikeudet, liikearvo, ennakkomaksut ja muut pitkävaikutteiset menot (Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2007, 111).

Aineettomiin hyödykkeisiin tulee oikaisuja tietyin YTN:n määrittelemien edellytyksin (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 27–29). Tutkittavilla ammattikorkeakouluilla ei kuitenkaan ole oikaistuun taseeseen eriteltäviä perustamismenoja, tutkimusmenoja, kehittämismenoja tai liikearvoa, joten näiden osalta ei näin ollen tarvita oikaisuja.

Aineelliset hyödykkeet

Virallisen taseen aineellisiin hyödykkeisiin kuuluvat maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto, muut aineelliset hyödykkeet sekä ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. Kyseiset erät eivät sisällä erityisiä oikaisun tarpeita (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 29–30).

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset

Tämän erän alle sisältyvät virallisen tuloslaskelman erät osuudet saman konsernin yrityksissä, osuudet omistusyhteyserityksissä, muut osakkeet ja osuudet, saamiset saman konsernin yrityksiltä, saamiset omistusyhteyserityksiltä, muut saamiset, omat osakkeet, myyntisaamiset, lainasaamiset, maksamattomat osakkeet ja siirtosaamiset. Oikaisun tarve syntyy jos omistetun yrityksen oma pääoma on menetetty ja osakkeet ovat arvottomat, jolloin osakkeiden tasearvo poistetaan omasta pääomasta. Sisäisiin lainasaamisiin sisältyy oikaisun tarve vähentää lainasaamiset saamisista ja omasta pääomasta muun muassa seuraavan laisissa tilanteissa; lainasaaminen on riskisijoitus, jolloin velan takaisinmaksu on epätodennäköistä; velallisyhtiön oma pääoma on menetetty, jolloin velan takaisinmaksu on epävarmaa tai epätodennäköistä. (Emt, 31–32.)

Leasingvastuukanta

Leasingrahoitus on yleensä hankittu koneiden ja laitteiden pitkäaikaista vuokrausta varten. Tilinpäätöksen liitetiedoista selviää voimassa olevien leasingsovimusten jäljellä oleva määrä. YTN:n mukaan tämä liitetiedoissa mainittu leasingvastuukanta tulee lisätä taseen molemmille puolille omaksi eräkseen, oli kyseessä sitten rahoitus- tai käyttöleasing. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 33.)

Lyhytaikaiset saamiset

Oikaistussa taseessa virallisen taseen lyhytaikaiset saamiset on esitetty yhtenä ryhmänä, johon kuuluvat myyntisaamiset, sisäiset myyntisaamiset, muut sisäiset saamiset sekä muut saamiset. Oikaistun taseen muut saamiset-erä pitää sisällään virallisen taseen erät lainasaamiset, muut saamiset, maksamattomat osakkeet sekä siirtosaamiset. Lyhytaikaisiin saamisiin liittyvät oikaisut voivat olla siirtosaamisiin kirjattuja kurssitappioita ja kuuluksi kirjaamatonta eläkevastuuta, mitkä poistetaan siirtosaamisista ja omasta pääomasta. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 35–36.)

Rahat ja rahoitusarvopaperit

Tähän virallisen tilinpäätöksen rahoitusarvopaperit ja rahat ja pankkisaamiset -eristä yhdisteltyyn oikaistun taseen erään ei liity oikaisutarpeita. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 36.)

Vastattavaa

Oma pääoma

Ne erät, joilla on oikaistu virallisen taseen omaisuuseriä tai velkoja, tulee ottaa huomioon myöskin oman pääoman oikaisussa. Oikaistussa taseessa kirjataan oman pääoman oikaisu -kohtaan myöskin muun muassa epävarmat saamiset, taseen ulkopuolinen eläkevastuuvajaus, poisto-oikaisu, pysyvien vastaavien arvon oikaisu. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 39.)

Mahdolliset oikaistun tuloslaskelman tulokseen vaikuttaneet korjaukset huomioidaan oikaistun taseen erässä oman pääoman oikaisu. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 37.)

Vieras pääoma

Oikaistussa taseessa vieraaseen pääomaan luetaan mukaan sekä pitkä- että lyhytaikaiset velat, leasingvastuukanta ja pakolliset varaukset (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 40–42).

Virallisen tilinpäätöksen **pitkäaikainen vieras pääoma** tarkoittaa velkaa tai sen osaa, jonka on määrä erääntyä yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua. Pitkäaikaisista veloista kirjataan tilinpäätöksessä velan seuraavana vuonna erääntyvä osa lyhytaikaisen vieraan pääoman tase-erään. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 40.)

Lainat rahoituslaitoksilta

Virallisen taseen erät lainat rahoituslaitoksilta ja joukko- ja vaihtovelkakirjalainat muodostavat oikaistussa taseessa lainat rahoituslaitoksilta -erän. Jos mahdolliset erien kurssitappiot on aktivoitu siirtosaamisiin, tulee ne poistaa siirtosaamisista sekä omasta pääomasta. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 40.)

Saadut ennakot ovat yhtiön myymistään hyödykkeistä asiakkailtaan saamia ennakkomaksuja. Ennakkomaksu tarkoittaa sellaista hyödykettä, josta ostaja on jo maksanut osan tai koko hinnan, mutta hyödykettä ei ole vielä luovutettu ostajalle. (Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2007, 125.) Velkatarkastelun tunnusluvuissa ei lasketa veloiksi niitä ennakoita, jotka kohdistuvat keskeneräisiin töihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 41.)

Pakolliset varaukset erän oikaisutarve YTN:n mukaan on lisätä taseen ulkopuolinen eläkevastuuvajaus pakollisiin varauksiin ja oman pääoman oikaisuerään. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 42.)

Leasingvastuukanta lisätään taseen molemmille puolille omana eränään. (Emt, 42.)

Lyhytaikainen vieras pääoma tarkoittaa velkaa tai sen osaa, minkä maksu erääntyy yhden vuoden tai lyhemmän ajan sisällä. **Korolliset lyhytaikaiset velat** -erään kuuluvat lyhytaikaiset lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat sekä muiden velkojen korollinen osuus. YTN:n mukaan erään tehdään oikaisu taseen ulkopuolisten factoringluottojen osalta, mitkä lisätään korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin. Lyhytaikaisessa **saadut ennakot -erässä**, samoin kuin pitkäaikaisissa saaduissa ennakoissa, keskeneräisiin töihin kohdistuvia ennakoita ei lasketa veloiksi velkatarkastelun tunnusluvuissa. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 40–42.)

Ostovelat ovat yleisimmin lyhytaikaisia ja tuotannon tekijöiden hankkimisesta aiheutuneita velkoja. Yritysneuvottelukunnan ohjeissa erään ei liity oikaisun tarvetta. (Emt, 43.)

Muut korottomat lyhytaikaiset velat -erään sisältyvät virallisen tilinpäätöksen muut velat -erän korottomat velat sekä siirtovelat. Korottomia velkoja ovat muun muassa muut velat -erän ALV-velat, ennakonpidätysvelat, tuloverojen jaksotukset ja osingonjakovelat. YTN:n mukaan muut korottomat lyhytaikaiset velat -erää oikaistaan vain muihin korottomiin lyhytaikaisiin velkoihin kirjatun kyseisen vuoden osingonjaon osalta siirtäen osingonjaon takaisin voittovaroihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 44.) Ammattikorkeakoulut eivät jaa osinkoa, joten tämä ei koske heitä.

Taseen ulkopuolisista vastuista tilinpäätöksen liitetietoihin merkitty leasingvastuukanta sekä kirjaamatta jätetty vastuu eläkesitoumuksista ja eläkesäätiölle sen vastuuvajauksen suorittamatta oleva määrä lisätään taseen velkoihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 44.)

Kallunki ja Kytönen (2007, 66) esittävät tilinpäätöksen oikaisuun edellä läpikäydyn Yritystutkimusneuvottelukunnan oikaistun tuloslaskelman kaavalle myös vaihtoehtoista lähestymistapaa. Jos analysoija on kiinnostunut lähinnä oikaistusta tuloksesta eikä oikaistun kaavan välisummista (ks. kuva 4, käyttökate, liiketulos, nettotulos) voidaan lähteä liikkeelle virallisen tuloslaskelman osoittamasta tuloksesta, jota oikaistaan Yritystutkimusneuvottelukunnan esittämien tuloslaskelmaan vaikuttavien tilinpäätöksen erien oikaisutarpeiden mukaisesti. Tämän jälkeen oikaistua tulosta oikaistaan edelleen tuloksenjärjestelyerillä, poistoeron ja varausten muutoksella, jolloin saadaan kokonaistulos. Kokonaistuloksesta voi johtaa nettotuloksen lisäämällä siihen satunnaiset tuotot ja vähentämällä satunnaiset kulut. (Emt.)

4.2.3 Tuloslaskelman oikaisu ammattikorkeakouluissa

Keskityin ammattikorkeakoulujen tuloslaskelmien oikaisuissani tulosvaikutteiseen oikaisuun, eli tuloslaskelman näyttämästä tuloksesta oikaisen Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeiden mukaiset erät saadakseni oikaistun tuloslaskelman tuloksen nettotulosprosentin laskemiseen.

Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeiden mukaisesti keskityn oikaisuissa löytämään erityisesti liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin kuuluvat kertaluonteiset ja olennaiset erät, jotka vaikeuttavat vuosittaista kannattavuusvertailua. Oikaistavat tuotot ja kulut siirretään oikaistun tuloslaskelman erään satunnaiset tuotot tai satunnaiset kulut. Satunnaisiin kuluihin siirretään vain liiketoiminnan muissa kuluissa olevat oikaistavat erät, kun näitä kuluja vastaavat liiketoiminnan muut tuotot siirretään satunnaisiin tuottoihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 18.)

Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean liikevaihtoon ei löytynyt tarvittavia oikaisutarpeita. Liikevaihtoon kuuluvat muun muassa OKM-perusrahoitus, tuet ja avustukset, maksut ja korvaukset ja muu liikevaihto.

Liiketoiminnan **muihin tuottoihin** ei Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean tilinpäätöksissä liity tarvittavia oikaisutarpeita. Erässä on vuokria, maksutuottoja, muita tuottoja. Laurealla liiketoiminnan muut tuotot -erää ei ole eritelty liitetiedoissa, eikä erä ole olennaisen suuruinen tai siihen tullut olennaisia muutoksia vuosina 2011–2014. Metropolian vuoden 2012 käyttöomaisuuden myyntivoitto on pieni, vain noin 24 tuhatta euroa, jolle ei ole oikaisutarvetta.

Haaga-Heliolla, Metropolialla ja Laurealla ei ole varastoa, joten tältä osin ei liity oikaisutarpeita aine- ja tarvikekäyttöön.

Henkilöstökuluissa koulujen tilinpäätöksissä ei ole oikaistavaa. Vapaaehtoiset henkilöstökulut on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin.

Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean **liiketoiminnan muihin kuluihin** ei liity oikaisutarpeita. Erään on tilinpäätöksissä kirjattu muun muassa vapaaehtoiset henkilöstökulut, avustukset, toimitila ja kiinteistökulut, matkakulut, myynti- ja markkinointikulut, vakuutukset. Laurealla liiketoiminnan muihin kuluihin ei ole tullut muutoksia tai satunnaisia eriä vuosina 2011–2014. Laurean vuokrat ja muut kulut ovat pysyneet olennaisesti samalla tasolla. Metropolialla liiketoiminnan muut kulut ovat kehittyneet ilman olennaisia tai poikkeuksellisia lisäyksiä vuosina 2011–2014 ottaen huomioon, että vuonna 2014 liiketoiminnan muiden kulujen ryhmittely on muuttunut ennakoivasti ammattikorkeakoulujen talouskoodiston mukaiseksi. Haaga-Helian liiketoiminnan muissa kuluissa vuosina 2011–2014 ei myöskään ole olennaisia tai poikkeuksellisia lisäyksiä.

Suunnitelman mukaisissa poistoissa kaikki tutkittavat koulut noudattavat kirjanpitolautakunnan suosittamia poistoaikoja. Poistoihin ei näytä liittyvän tilinpäätöksissä epäsuhtia käyttöomaisuuden määrään nähden, joten näissä ei aihetta oikaisuihin.

Yritystutkimuslautakunnan ohjeissa korko- ja rahoitustuotot sekä korkokulut ja muut rahoituskulut -eriin sisältyvä oikaisutarve liittyy ainoastaan kurssivoittoihin- tai tappioihin (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004). Näitä tutkittavilla kouluilla ei ollut lainkaan. Laurean tilinpäätöksessä 2014 esiintyi kertaluontoinen rahoituskuluihin sijoitettu korkosuojauksen purku määrältään noin 2 milj. €, joka oikaistuna vaikuttaisi merkittävästi tilivuoden kannattavuuden tunnuslukuun. Noudatan tässä kuitenkin Yritystutkimuslautakunnan ohjeistusta, eli jätän kulun oikaisematta. Haaga-Heliolla on vuonna 2011 rahoituskuluissa arvonalennus vaihtuvien vastaavien sijoituksista, jonka arvo n. 0,2 milj. euroa on kuitenkin epäolennainen ja vailla oikaisun tarvetta.

Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean välittömien verojen tai satunnaisten tuottojen ja kulujen oikaisuun ei ole tarvetta, koska kyseisiä eriä ei esiinny tilinpäätöksissä.

4.2.4 Taseen oikaisu ammattikorkeakouluissa

Pysyvät vastaavat

Haaga-Heliolla, Metropolialla ja Laurealla ei ole tutkimus- tai kehittämismenoja eikä liikearvoa, joten oikaisuja ei tältä osin tehdä taseen pysyviin vastaaviin. Aineellisten hyödykkeiden osalta tilinpäätöksiin ei myöskään ole oikaistun taseen loppusummaan vaikuttavia muutoksia. Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin ammattikorkeakouluilla kuuluu muun muassa koneet ja kalusto, aineettomat oikeudet, muut pitkävaikutteiset menot sekä muut aineelliset hyödykkeet. Maa- ja vesialueita ei kouluilla ole omistuksessaan.

Taseen pysyviin vastaaviin kuuluu sijoitukset-erä, jossa Haaga-Heliolla on osuuksia saman konsernin yrityksissä sekä muissa osakkeissa ja osuuksissa. Oikaisuihin ei näissä erissä ole tarvetta, koska osakkeilla on edelleen tasearvo.

Olen lisännyt taseeseen vastaavaa puolelle tilinpäätösten liitetiedoista Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeiden mukaan leasingvastuukannan. Kyseessä on siis sekä seuraavalla että myöhemmillä tilikausilla erääntyvät leasingmaksut.

Vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuuden puuttuessa koulujen liiketoiminnasta, kyseisillä erille ei myöskään löydy oikaisun tarvetta.

Lyhytaikaisiin saamisiin Haaga-Heliällä, Metropolilla ja Laurealla sisältyy myyntisaamiset, muut saamiset, saamiset saman konsernin yrityksiltä, rahoitusarvopaperit ja siirtosaamiset. Eriin ei sisälly oikaisun tarvetta.

Lyhytaikaisiin siirtosaamisiin ei ole kirjattu kurssitappioita, joten oikaisua ei tarvita. Siirtosaamisissa ei ole eläkevastuita, joten eläkevastuita ei tarvitse poistaa siirtosaamisista eikä omasta pääomasta (36).

Koulujen rahat ja pankkisaamiset sekä rahoitusarvopaperit -eriin ei liity taseen loppusummaan vaikuttavia oikaisuja.

Oma pääoma

Omaan pääomaan ei liity kouluilla oikaisutarpeita. Oman pääomaan sisältyy osakepääoman, edellisten tilikauden voittojen, tilikauden voiton lisäksi myös rahastoja, muun muassa stipendirahasto.

Vieras pääoma

Kouluilla on pitkäaikaisia lainoja rahoituslaitoksilta sekä pakollisia varauksia. Näissä erissä ei kuitenkaan esiinny oikaisun tarvetta, mikä vaikuttaisi taseen loppusummaan. Pääomalainoja ei esiinny tilinpäätöksissä.

Virallisten tilinpäätösten lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa esiintyy seuraavia eriä; saadut ennakot, ostovelat, muut velat, siirtovelat, velat tytäryrityksille. Lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa olevat saadut ennakot -erää ei lasketa veloiksi velkatarkastelun tunnusluvuissa, jos ne kohdistuvat keskeneräisiin töihin (Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004, 41). Saadut ennakot -erä voi liitetietojen mukaan olla olennaisia, mutta koska liitetiedoista jää epäselväksi, täyttävätkö ne Yritystutkimusneuvottelukunnan määrityksen kohdistumisesta keskeneräisiin töihin, jätän erät oikaisematta.

Tilinpäätöksen liitetiedoista on taseen vastattavaa puolelle lisätty Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeiden mukaan leasingvastuukanta, mikä tarkoittaa sekä seuraavalla että myöhemmillä tilikausilla erääntyviä leasingmaksuja. Leasingvastuukanta on olennaisen suuruinen lähinnä vain Laurealla, mutta teen oikaisun kaikkien ammattikorkeakoulujen osalta lisäämällä leasingkannan myös Metropolian ja Haaga-Helian taseisiin.

4.3 Kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus

Yhtiön taloudellisten toimintaedellytysten mittaamiseen on muodostunut kolme tärkeimmiksi miellettyä toiminnan perustekijää; kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus. (Balance Consulting 2015.)

Kannattavuutta pidetään yleisesti yhtiön tärkeimpänä toimintaedellytyksenä. Jos kannattavuus on heikko, yhtiö joutuu käyttämään pääomaansa tappioiden kattamiseen ja toiminnan ylläpitämiseen, jolloin yhtiön toiminta tulee ennen pitkää loppumaan.

Yrityksen kykyä tuottaa voittoa eli yrityksen kannattavuutta voidaan mitata absoluuttisesti tai suhteellisesti. Absoluuttisessa mittaamisessa mitataan rahamääriä ja suhteellisessa kannattavuudessa suhteutetaan voitto yrityksen kokoon. (Laitinen, T. & Laitinen, E. K. 2014.)

Kannattavuuden tunnuslukuja muodostetaan useimmin liikevaihtoon suhteutettuina katemittareina tai pääomaan suhteutettuina tuottomittareina. (Balance Consulting 2015.)

Liikevaihtoon suhteutetut katemittarit

- Myyntikate-%
- Käyttökate-%
- Liiketulos-%
- Rahoitustulos-%
- Nettotulos-%
- Kokonaistulos-%

Pääomaan suhteutetut tuottomittarit

- Oman pääoman tuotto-% (ROE)
- Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)
- Kokonaispääoman tuotto-% (ROA)

Vakavaraisuus tarkoittaa oman ja vieraan pääoman suhdetta. Mitä enemmän yrityksellä on omaa pääomaa suhteessa vieraaseen pääomaan, sitä vakavaraisempi yritys on ja sitä terveempi sen pääomarakenne on. (Viitala & Jylhä 2010, 294.)

Vaikka yhtiön kannattavuus olisi hyvä, tulee myös sen rahoituksen olla kunnossa esimerkiksi yhtiön lainojen korkojen ja lyhennysten maksamiseen. Vakavaraisuutta ilmaisevat tunnusluvut voidaan jakaa rahoitusrakenteen kautta mitattaviin tunnuslukuihin sekä rahoituksen riittävyyden kautta mitattaviin tunnuslukuihin. (Balance Consulting 2015.)

Staattinen / Rahoitusrakenne

- Omavaraisuusaste-%
- Nettovelkaantumisaste-%
- Suhteellinen velkaantuneisuus-%

Dynaaminen / Rahoituksen riittävyys

- Nettorahoituskulu-%, rahoitusrasite-%
- Nettorahoituskulut / käyttökate-%
- Vieraan pääoman takaisinmaksuaika
- Korolliset nettovelat / käyttökate-%
- Lainojen hoitokate
- Rahoituskulujen hoitokate
- Rahoituskuluprosentti keskimäärin
- Investointien omarahoitusprosentti
- Investointien tulorahoitusprosentti

Yhtiön toimintaan kuuluu myös päivittäisten juoksevien kulujen maksu. Juoksevia kuluja ovat esimerkiksi palkkojen maksu ja tavaraostot. Maksuvalmius eli likviditeetti kuvaa yrityksen kykyä selviytyä maksuvelvoitteistaan niiden erääntyessä. Likviditeetti kuvaa yleensä yrityksen lyhyen aikavälin rahoituksen riittävyyttä. Maksuvalmiutta mitataan yleensä sekä taseesta lasketuilla että rahavirtoihin perustuvilla tunnusluvuilla. (Balance Consulting 2015.)

Staattinen maksuvalmius / Tasesuhteet

- Quick ratio
- Current ratio

Dynaaminen maksuvalmius / Kassavirta

- Rahoitustulos
- Toimintajäämä

Tilinpäätösanalyysiin voidaan sisällyttää myös muita tunnuslukuja maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja omavaraisuuden tunnuslukujen lisäksi. Yhtiön toiminnan laajuudesta ja tehokkuudesta voidaan tehdä päätelmiä myös omilla tunnusluvuillaan. (Balance Consulting 2015.)

Toiminnan laajuus	Tehokkuus	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liikevaihto ➤ Laskutus ➤ Liikevaihdon kasvu-% ➤ Jalostusarvo ja jalostusarvo-% ➤ Taseen loppusumma ➤ Käyttöomaisuusinvestoinnit ➤ Henkilöstömäärä	Henkilöstötehokkuus <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liikevaihto / henkilö ➤ Liiketulos / henkilö ➤ Nettotulos / henkilö ➤ Jalostusarvo / henkilö ➤ Jalostusarvo / henkilöstökulut ➤ Henkilöstökulut / henkilö	Pääoman käytön tehokkuus <ul style="list-style-type: none"> ➤ Käyttöpääoma-% ➤ Nettokäyttöpääoma-% ➤ Vaihto-omaisuuden kiertoaika ➤ Myyntisaamisten kiertoaika ➤ Ostovelkojen kiertoaika ➤ Pääoman kiertoisuus

4.3.1 Kannattavuus: nettotulosprosentti

Kannattavuuden tunnusluvuksi on tähän valittu liikevaihtoon suhteutettuna katemittarina laskettava nettotulosprosentti.

OKM:n (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013) mukaan nettotulosprosentti lasketaan kaavalla:

$$\text{Nettotulos -\%} = 100 \times (\text{tilikauden voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja/liikevaihto})$$

Yhtiön varsinaisen toiminnan tuloksena pidetään yleisesti nettotulosta. Nettotulos lasketaan yleisimmin liiketuloksesta, johon lisätään tai vähennetään rahoituserät ja verot. Jos nettotulos on positiivinen, on yhtiö onnistunut kustantamaan varsinaisella liiketoiminnallaan lainojen korot sekä käyttöpääoman ja investointien omarahoituksen. (Balance Consulting 2015. Nettotulos ja nettotulos-%.)

OKM:n laskentakaavassa nettotuloksen sijaan jaettavana käytetään tilikauden voittoa tai tappiota ennen tilinpäätössiirtoja. Tällöin liiketoiminnalla on katettu edellä mainittujen erien lisäksi myöskin mahdolliset satunnaiset erät.

Seuraavassa olen laskenut käyttäen OKM:n laskentakaavaa Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean oikaistuista tilinpäätöksistä kunkin ammattikorkeakoulun nettotulosprosentit vuosina 2011–2014. Taulukossa 6 esitän Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean nettotulosprosentin laskennassa käyttämäni erät.

Haaga-Helia		2011	2012	2013	2014
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja		3 053 558,96	5 441 591,91	2 491 141,50	1 831 707,06
Liikevaihto		62 468 413,42	66 989 632,74	62 915 282,96	60 926 412,87
		4,89	8,12	3,96	3,01
Metropolia		2011	2012	2013	2014
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja		5 166 475,13	4 382 583,20	263 451,66	2 649 481,09
Liikevaihto		117 460 337,10	121 673 568,95	116 576 043,75	109 225 285,50
		4,40	3,60	0,23	2,43
Laurea		2011	2012	2013	2014
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja		1 874 612,60	6 689 329,30	5 533 879,32	1 897 645,61
Liikevaihto		53 688 397,02	57 707 795,47	54 776 788,89	55 187 214,90
		3,49	11,59	10,10	3,44

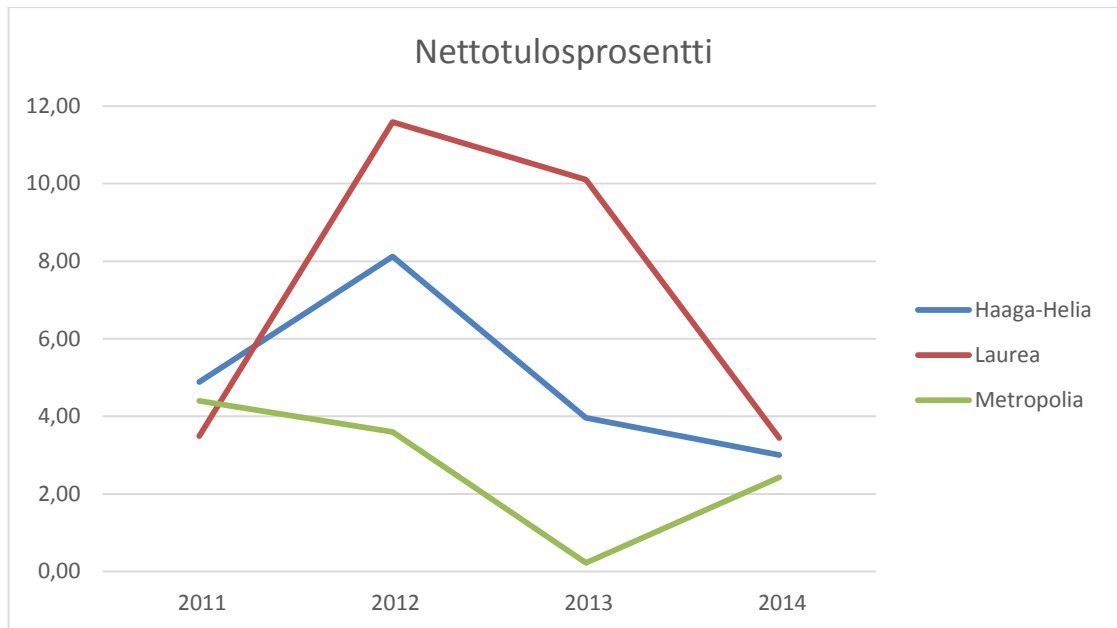
Taulukko 6. Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean nettotulosprosentit (vihreällä pohjalla) ja laskennassa käytetyt erät vuosina 2011–2014.

Ammattikorkeakoulujen nettotulosprosentit vuosina 2011–2014 ovat näin ollen seuraavan taulukon 7 mukaisia;

Nettotulos %	2011	2012	2013	2014
Haaga-Helia	4,89	8,12	3,96	3,01
Metropolia	4,40	3,60	0,23	2,43
Laurea	3,49	11,59	10,10	3,44

Taulukko 7. Ammattikorkeakoulujen nettotulosprosentit vuosina 2011–2014.

Graafista 1 näkee, että Laurealla on kolmikosta vuosina 2012–2014 paras nettotulosprosentti tunnusluvun laskevasta suunnasta huolimatta. Haaga-Helian nettotulosprosentti on vuonna 2014 tippunut lähes samaan lukemaan kuin Metropolian on noussut vuoden 2013 nettotulosprosentin romahduksensa jälkeen.

Graafi 1. Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian nettotulosprosentit vuosina 2011–2014.

OKM:n (2014) toimilupamuistiossa esitettyjen viitteellisten ohjearvojen mukaan ammattikorkeakoulun nettotulos tuli olla vähintään 2 %, jotta yhtiön taloudelliset toimintaedellytykset täyttyisivät. Haaga-Helian nettotulosprosentti on ollut kaikkina 2011-2014 vuosina yli OKM:n 2 % viitearvon. Nettotulosprosentti liki kaksinkertaistui vuodesta 2011 vuoden 2012 arvoon 8,12 %, mutta romahti vuoteen 2013 3,96 %:iin ja laski edelleen vuonna 2014 3,01 %:iin, mikä kuitenkin ylittää OKM:n 2 % viitearvon.

Metropolian nettotulosprosentti oli vuonna 2011 4,40 ja vuonna 2012 3,60 %, mistä nettotulosprosentti tippui vuoden 2013 pohjalukemaan 0,23 %, mikä on selvästi OKM:n 2 % viitearvon alapuolella. Vaikka vuoden 2014 arvo 2,43 % on OKM:n 2 % viitearvon yläpuolella, nostaa vuosien 2012-2014 nettotulosprosentin vertailuryhmän matalin taso kysymyksiä Metropolian kannattavuuden pitkäaikaisesta suunnasta.

Laurean nettotulosprosentti on ollut kaikkina 2011-2014 vuosina yli OKM:n 2 % viitearvon. Vuoden 2011 3,49 % arvosta seurasi moninkertainen parannus vuoden 2012 11,59 nettotulosprosenttiin, mistä seurannut lasku oli kuitenkin raju vuoden 2014 3,44 %:n arvoon.

AMK	2011	2012	2013	2014	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Haaga-Helia	4,89	8,12	3,96	3,01	3,24	4,42	7,31
Metropolia	4,40	3,60	0,23	2,43	0,78	3,01	4,20
Laurea	3,49	11,59	10,10	3,44	3,45	6,80	11,22

Taulukko 8. Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian nettotulosprosentista lasketut kvartiilit vuosina 2011–2014.

Taulukon 8 mukaisia ammattikorkeakoulukohtaisia kvartiileja tulkiten Haaga-Helian nettotulosprosentti on noussut vuoden 2011 keskinertaisesta tasosta (4,89) vuoden 2012 hyvään tasoon (8,12). Vuoden 2013 keskinertaisen tason (3,96) jälkeen Haaga-Helian nettotulosprosentti laski huonolle tasolle vuonna 2014 (3,01).

Metropolian nettotulosprosentti oli hyvällä tasolla vuonna 2011 (4,40) mutta laski siitä keskinertaiselle tasolle vuonna 2012 (3,60) ja huonoksi vuoteen 2013 (0,23). Vuonna 2014 nettotulosprosentti oli keskinertainen (2,43).

Laurean nettotulosprosentti nousi vuoden 2011 huonosta tasosta (3,49) vuoden 2012 hyvään tasoon (11,59) laskeakseen vuoden 2013 keskinertaiseen (10,10) ja 2014 huonoon tasoon (3,44). Nettotulosprosentin kvartiilianalyysillä saamien arvojen yhteenveto näkyy taulukossa 9.

Nettotulos %	2011	2012	2013	2014
Kvartiileiden saamin arvoin				
Haaga-Helia	Keskinertainen	Hyvä	Keskinertainen	Huono
Metropolia	Hyvä	Keskinertainen	Huono	Keskinertainen
Laurea	Huono	Hyvä	Keskinertainen	Huono

Taulukko 9. Nettotulosprosentti kvartiilianalyysin antamin arvoin ammattikorkeakouluittain vuosina 2011–2014.

4.3.2 Maksuvalmius: quick ratio

Staattisen maksuvalmiuden tunnusluvuksi on valittu tasesuhteinen quick ratio -tunnusluku. Maksuvalmiuskykyä kuvaavia termejä ovat *quick ratio* eli kassavalmius ja *current ratio* eli maksuvalmius. Kassavalmiuden tunnusluku mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista eli alle vuoden sisällä erääntyvistä veloistaan rahoitusomaisuudella (Yritystutkimusneuvottelukunta YTN 2012.) Rahoitusomaisuus on yrityksen rahat, tilit, arvopaperit ja saamiset.

OKM:n (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013) mukaan quick ratio lasketaan kaavalla:

Quick ratio= (kassa+muut lyhytaikaiset saamiset+lyhytaikainen alv-saatava)/(lyhytaikaiset velat-lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut)

Missä

Kassa [Rahoitusarvopaperit, rahat ja pankkisaamiset]

Yrityksellä täytyy olla maksuvalmiuskykyä eli sen pitäisi pystyä maksamaan menot ja investoinnit sekä hoitamaan velkojen takaisinmaksut, verot sekä korvaukset pääoman sijoittajille. Aina toiminnasta saatava raha ei kuitenkaan riitä kaikkeen. Silloin turvaudutaan yleensä pääomarahoitukseen eli omistajien sijoituksiin tai sitten lainarahaan. Käyttö-pääoman varassa selviydytään juoksevista menoista, ja sen puute johtaa maksuvaikeuksiin eli likviditeettikriisiin. Maksuvalmiusbudjetin avulla ennakoidaan rahan riittävyyttä. (Viitala & Jylhä 2010, 316–318.)

Olen OKM:n laskentakaavaa käyttäen laskenut Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean tilinpäätöksistä kunkin ammattikorkeakoulun quick ratio-tunnusluvut vuosina 2011–2014. Taulukossa 10 esitän Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean quick ratio -tunnusluvun laskennassa käyttämäni erät.

Vuonna 2013 Metropolian virallisen tilinpäätöksen kaavaa on muutettu siten, että aiemmin taseen vastaavaa puolen lyhytaikaiset muut saamiset -erään sisältyvät rahoitusarvopaperit on korjattu omaksi eräkseen. Vuoden 2012 tilinpäätökseen verrattuna taseen

vastaavaa-erän loppusumma on säilynyt muutoksesta huolimatta muuttumattomana. Vuoden 2011 tilinpäätöksen muut saamiset tai rahat- ja pankkisaamiset -erien erittelystä vastaavasti rahoitusarvopapereihin ei ole kuitenkaan tietoa. Tämä ei kuitenkaan vaikuta quick ratio -tunnusluvun saamaan arvoon, koska erien muodostama yhteissumma pysyy samana jaottelusta huolimatta.

OKL:n quick ratio -kaavaan sisältyvä lyhytaikainen alv-saatava -erä jäi puuttumaan kaikkien ammattikorkeakoulujen tunnusluvun laskennasta, koska virallisessa tilinpäätöksessä ei ollut eriteltyä tietoa asiasta. Alv-saatava -erän vaikutus laskettuun tunnusluvuun olisi ollut jokaisen 100 000 euron ALV-saatavan lisäyksestä yhden sadasosaprosentin lisäys quick ratio -tunnusluvun saamaan arvoon.

Haaga-Helia	2011	2012	2013	2014
Muut lyhytaikaiset saamiset	4 215,30	4 068,16	30 060,62	214 291,57
Rahat ja pankkisaamiset	8 709 817,76	10 266 577,76	4 014 652,12	3 397 181,73
Rahoitusarvopaperit	11 766 628,32	15 851 239,86	24 962 120,17	29 119 220,32
Lyhytaikainen alv-saatava				
Lyhytaikaiset velat	6 843 629,80	7 020 409,72	6 091 122,98	7 114 361,09
Lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut	2 585 560,62	1 983 677,28	1 663 604,55	2 944 660,69
	4,81	5,19	6,55	7,85
Metropolia	2011	2012	2013	2014
Muut lyhytaikaiset saamiset	3 457 074,78	703 132,58	244 775,02	275 080,08
Rahat ja pankkisaamiset	20 526 002,34	9 558 307,98	4 182 452,58	5 784 953,29
Rahoitusarvopaperit		19 000 000,00	25 138 336,11	25 256 579,41
Lyhytaikainen alv-saatava				
Lyhytaikaiset velat	11 225 521,87	12 536 903,85	11 374 552,52	12 163 049,75
Lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut	1 123 220,77	1 206 010,98	1 103 948,22	1 200 060,87
	2,37	2,58	2,88	2,86
Laurea	2011	2012	2013	2014
Muut lyhytaikaiset saamiset				
Rahat ja pankkisaamiset	4 803 174,09	4 555 126,32	10 711 382,18	11 564 599,41
Rahoitusarvopaperit	14 005 800,38	21 333 525,13	21 195 050,65	27 266 928,35
Lyhytaikainen alv-saatava				
Lyhytaikaiset velat	5 389 659,12	5 515 068,47	4 728 116,12	9 741 045,68
Lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut	140,00	0,00	0,00	0,00
	3,49	4,69	6,75	3,99

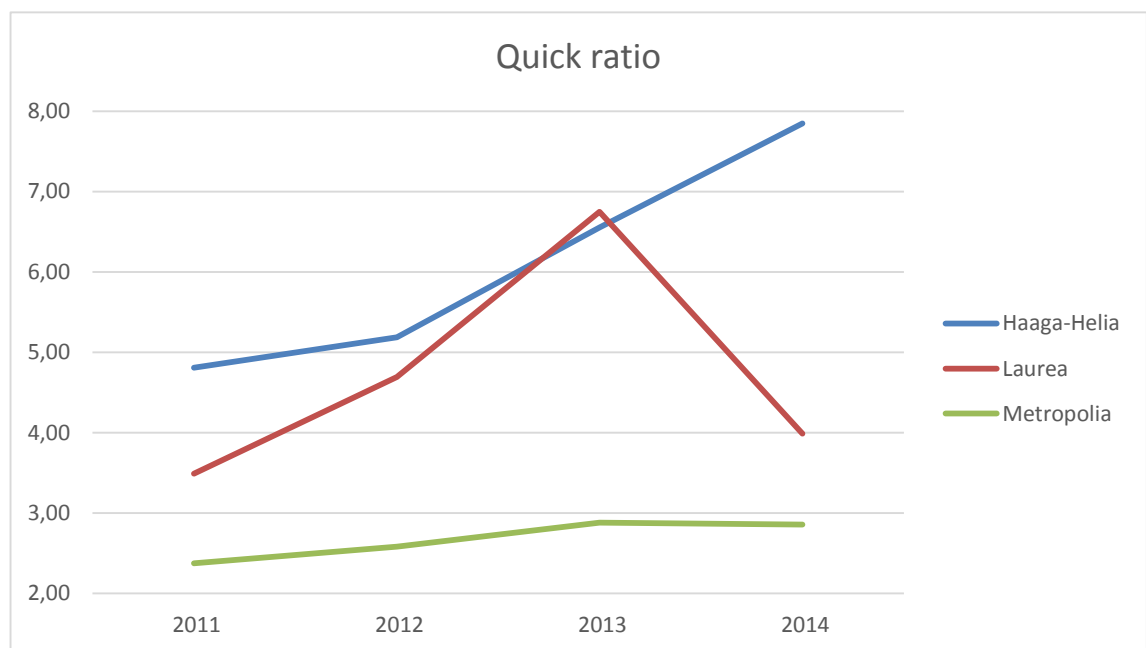
Taulukko 10. Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean quick ratio (vihreällä pohjalla) ja laskennassa käytetyt erät vuosina 2011–2014.

Ammattikorkeakoulujen quick ratio -tunnusluvut vuosina 2011–2014 ovat näin ollen seuraavan taulukon 11 mukaisia;

Quick ratio	2011	2012	2013	2014
Haaga-Helia	4,81	5,19	6,55	7,85
Metropolia	2,37	2,58	2,88	2,86
Laurea	3,49	4,69	6,75	3,99

Taulukko 11. Ammattikorkeakoulujen quick ratio vuosina 2011–2014.

Graafista 2 näkee selvästi, että quick ratio -tunnusluvun arvoilla mitattuna Haaga-Helian kasvu on yhtiöistä vakainta ja tasaisinta sen vuoden 2014 parhaaseen lukemaan 7,85 asti. Laurean huippuvuoden 2013 lukeman 6,75 jälkeen yhtiön quick ratio romahti jääden kuitenkin vuonna 2014 arvollaan 3,99 Metropolian 2,86 arvon yläpuolelle.

Graafi 2. Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian quick ratio vuosina 2011–2014.

Metropolialla on ollut vuosina 2011–2014 huonoin staattinen maksuvalmius kolmesta ammattikorkeakoulusta. Laurean kassavalmius oli kovassa nousussa vuoteen 2013 asti, minkä jälkeen vuonna 2014 quick ratio on 4,31. Haaga-Helian quick ratio on kasvanut tasaisesti vuoden 2014 kolmikön parhaaseen tunnusluvun arvoon.

OKM:n (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Perustelumuistio 2.12.2014.) toimilupamuistiossa esitettyjen viitteellisten ohjearvojen mukaan ammattikorkeakoulun quick ratio tuli olla vähintään 1 %, missä kriittisenä rajana pidettiin 0,5 %, jotta yhtiön taloudelliset toimintaedellytykset täyttyisivät. Kaikkien kolmen ammattikorkeakoulun quick ratio -lukema ylittää OKM:n 1 % viitearvon.

AMK	2011	2012	2013	2014	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Haaga-Helia	4,81	5,19	6,55	7,85	4,90	5,87	7,53
Metropolia	2,37	2,58	2,88	2,86	2,43	2,72	2,87
Laurea	3,49	4,69	6,75	3,99	3,61	4,34	6,23

Taulukko 12. Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian quick ratio -luvuista lasketut kvartiilit vuosina 2011–2014.

Taulukossa 12 esittämäni quick ratio -tunnusluvun kvartiilianalyysin perusteella Haaga-Helian vuoden 2011 saama arvo 4,81 on huono, mutta vuoden 2012 ja 2013 keskinertaisista arvoista (5,19, 6,55) nouseva vuoden 2014 hyvään tunnusluvun arvoon (7,85).

Metropolian vuoden 2011 arvo 2,37 oli kvartiilianalyysillä mitattuna huono ja vuonna 2012 keskinertainen (2,58). Vuonna 2013 quick ratio oli hyvä arvolla 2,88, mutta laski jälleen vuonna 2014 keskinertaiseksi (2,86).

Laurean quick ratio -tunnusluvun kvartiilianalyysin arvo nousi vuoden 2011 (3,49) huonosta tuloksesta vuonna 2012 keskinertaiseen arvoon (4,69). Vuonna 2013 arvo oli hyvä (6,75), mutta laski vuonna 2014 jälleen keskinertaiseksi (3,99). Quick ration kvartiilianalyysillä saamien arvojen yhteenveto näkyy taulukossa 13.

Quick ratio Kvartiileiden saamin arvo	2011	2012	2013	2014
Haaga-Helia	Huono	Keskinkertainen	Keskinkertainen	Hyvä
Metropolia	Huono	Keskinkertainen	Hyvä	Keskinkertainen
Laurea	Huono	Keskinkertainen	Hyvä	Keskinkertainen

Taulukko 13. Quick ratio kvartiilianalyysin antamin arvo ammattikorkeakouluittain vuosina 2011–2014.

4.3.3 Maksuvalmius: kassan riittävyys (päivää)

Dynaamisen maksuvalmiuden tunnuslukuna Opetus- ja kulttuuriministeriö (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013) käyttää lisäksi kassan riittävyyttä päivinä. Kassan riittävyys kertoo yhtiön kassan riittävyydestä päivinä ja yhtiön kyvystä huolehtia lyhytaikaisesta lisärahoituksesta (emt.).

OKM:n (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013) mukaan kassan riittävyys lasketaan kaavalla:

Kassan riittävyys (pv) = $365 \text{ pv} \times \text{Kassa [Rahoitusarvopaperit, rahat ja pankkisaamiset]} / \text{kassasta maksut tilikaudella}$

Missä:

Kassastamaksut tilikaudella = henkilöstökulut + toiminnan muut kulut + rahoituskulut

Taulukossa 14 olen laskenut käyttäen OKM:n laskentakaavaa Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean tilinpäätöksistä kunkin ammattikorkeakoulun kassan riittävyys -tunnusluvun vuosina 2011–2014.

Metropolian virallisessa tilinpäätöksessä rahoitusarvopaperit eriteltiin omaksi eräkseen vasta vuoden 2013 tilinpäätöksessä. Kyseisen 2013 tilinpäätökseen vertailutiedoista löytyivät rahoitusarvopaperit vuoden 2012 tilinpäätöksen uudelleen ryhmitelystä lyhytten

saamisten ryhmästä. Vuoden 2011 tilinpäätöksessä rahoitusarvopapereiden olemassaolosta tai mahdollisesta uudesta ryhmittelystä ei ole tietoa. Vuoden 2011 tilinpäätöksen rahat ja pankkisaamiset -erä on yli 50 % suurempi kuin vuonna 2012, mikä voisi viitata siihen, että mahdolliset rahoitusarvopaperit voisivat olla laskettuna mukaan tähän ryhmään, jolloin tunnusluvun arvo pitäisi vuodelta 2011 paikkansa. Joka tapauksessa vuoden 2011 arvoon tulee suhtautua varauksella.

Haaga-Helia	2011	2012	2013	2014
Rahoitusarvopaperit	11 766 628,32	15 851 239,86	24 962 120,17	29 119 220,32
Rahat	8 709 817,76	10 266 577,76	4 014 652,12	3 397 181,73
Henkilöstökulut	39 134 168,55	41 176 978,50	41 825 160,00	40 675 439,66
Toiminnan muut kulut	22 642 503,96	23 471 015,73	21 415 746,32	21 083 789,56
Rahoituskulut	195 036,24	5 843,70	670,74	272,77
	120,60	147,45	167,24	192,17
Metropolia	2011	2012	2013	2014
Rahoitusarvopaperit		19 000 000,00	25 138 336,11	25 256 579,41
Rahat	20 526 002,34	9 558 307,98	4 182 452,58	5 784 953,29
Henkilöstökulut	73 091 672,34	77 887 775,58	79 179 045,99	71 697 889,03
Toiminnan muut kulut	31 668 282,37	31 333 776,07	29 007 919,38	25 631 925,58
Rahoituskulut	5 214,49	16 076,81	4 529,40	5 214,49
	71,51	95,42	98,92	116,40
Laurea	2011	2012	2013	2014
Rahoitusarvopaperit	14 005 800,38	21 333 525,13	21 195 050,65	27 266 928,35
Rahat	4 803 174,09	4 555 126,32	10 709 733,56	11 564 599,41
Henkilöstökulut	32 644 286,44	32 772 749,33	31 889 027,80	32 561 499,37
Toiminnan muut kulut	7 168 057,28	6 811 160,05	6 622 924,95	6 222 555,63
Rahoituskulut	114 667,27	40 404,97	58 978,21	2 092 086,16
	171,95	238,47	301,92	346,74

Taulukko 14. Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean kassan riittävyys päivinä (vihreällä pohjalla) ja laskennassa käytetyt erät vuosina 2011–2014.

Ammattikorkeakoulujen kassan riittävyys -tunnusluvut vuosina 2011–2014 ovat näin ollen seuraavan taulukon 15 mukaisia;

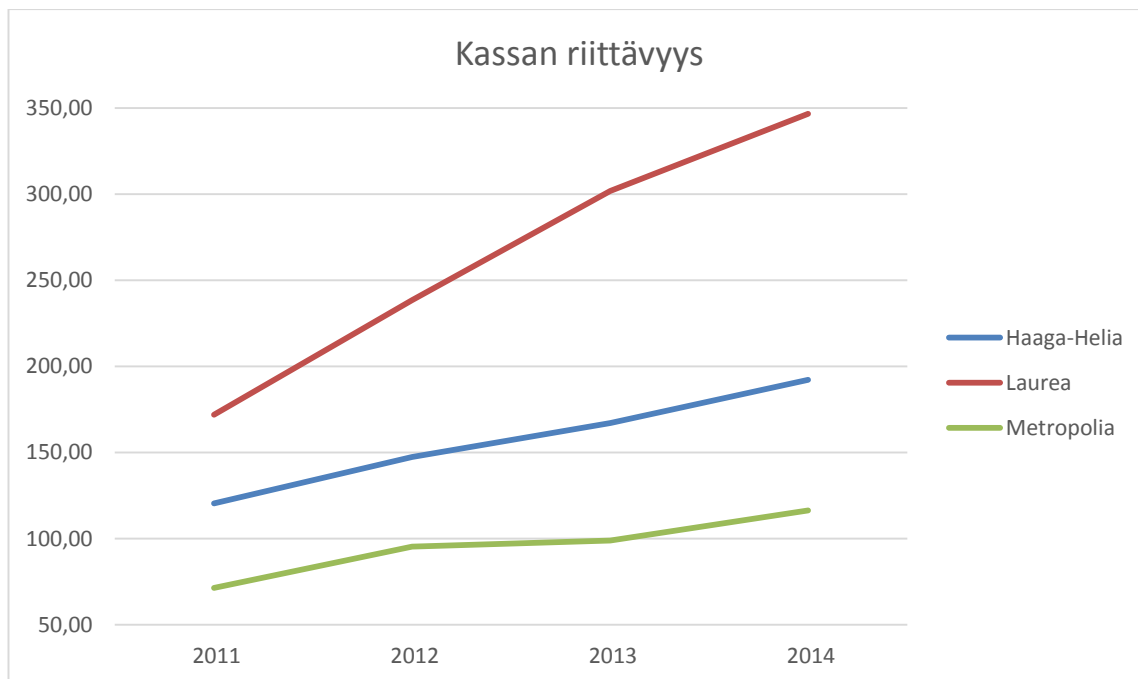

Kassan riittävyys	2011	2012	2013	2014
Haaga-Helia	120,60	147,45	167,24	192,17
Metropolia	71,51	95,42	98,92	116,40
Laurea	171,95	238,47	301,92	346,74

Taulukko 15. Ammattikorkeakoulujen kassan riittävyys päivinä vuosina 2011–2014.

Graafista 3 näemme, että Laurealla on vuosina 2011–2014 kolmikosta selkeästi parhaat arvot kassan riittävyydelle. Laurean kassan vuoden 2012 171,95 päivän riittävydestä kassan riittävyys on tasaisesti noussut vuoden 2014 346,74 päivän riittävyteen. Haaga-Heliällä on ollut kolmikosta taseisesti toiseksi parhaat arvot kassan riittävyydelle.

Haaga-Helian kassan vuoden 2012 120,60 päivän riittävydestä kassan riittävyys on tasaisesti noussut vuoden 2014 192,17 päivän riittävyteen. Metropolian kassan vuoden 2011 71,51 päivän riittävydestä kassan riittävyys on noussut vuoden 2014 116,40 päivän riittävyteen.

Graafi 3. Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian kassan riittävyys päivinä vuosina 2011–2014.

OKM:n (2014) esittämän muistion mukaan ammattikorkeakoulujen taloudellisten edellytysten arvioinnissa kassan riittävyydelle päivissä on asetettu samat viitteelliset arvot kuin vuoden 2013 toimilupaprosessissa. Kassan riittävyden tyydyttäväksi ohjearvoksi esitettiin 45 päivää ja kriittiseksi ohjearvoksi 30 päivää (ks. taulukko 5 sivu 16). Kaikki ammattikorkeakoulut ylittävät OKM:n viitearvon.

AMK	2011	2012	2013	2014	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Haaga-Helia	120,60	147,45	167,24	192,17	127,31	157,34	185,94
Metropolia	71,51	95,42	98,92	116,40	77,49	97,17	112,03
Laurea	171,95	238,47	301,92	346,74	188,58	270,20	335,54

Taulukko 16. Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian kassan riittävyksistä lasketut kvartiilit vuosina 2011–2014.

Taulukossa 16 esittämäni kassan riittävyys -tunnusluvun kvartiilianalyysin perusteella Haaga-Helian vuoden 2011 arvo 120,6 on huono ja vuoden 2012 arvo (147,45) on keskinkertainen. Vuoden 2013 edelleen keskinkertaisista arvoista (167,24) kassan riittävyys nousi vuoden 2014 hyvään tunnusluvun arvoon (192,17).

Metropolian vuoden 2011 arvo 71,51 oli kvartiilianalyysillä mitattuna huono. Vuonna 2012 arvo oli keskinkertainen (95,42), kuten myös vuonna 2013 kassan riittävyys oli keskinkertainen arvolla 98,92, ja nousi hyväksi vuonna 2014 (116,4).

Laurean kassan riittävyys -tunnusluvun kvartiilianalyysin arvo nousi vuoden 2011 188,58) huonosta tuloksesta vuonna 2012 keskinkertaiseen arvoon (238,47). Edelleen vuoden 2013 keskinkertaisesta arvosta 301,92 kassan riittävyys päivinä nousi vuoden 2014 hyvää arvoon (346,74). Kassan riittävyyden kvartiilianalyysillä saamien arvojen yhteenveto näkyy taulukossa 17.

Kassan riittävyys, päivää Kvartiileiden saamin arvoin	2011	2012	2013	2014
Haaga-Helia	Huono	Keskinkertainen	Keskinkertainen	Hyvä
Metropolia	Huono	Keskinkertainen	Keskinkertainen	Hyvä
Laurea	Huono	Keskinkertainen	Keskinkertainen	Hyvä

Taulukko 17. Kassan riittävyys kvartiilianalyysin antamin arvoin ammattikorkeakouluittain vuosina 2011–2014.

4.3.4 Vakavaraisuus: omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste kertoo yrityksen vakavaraisuudesta. Vakavaraisuudella tarkoitetaan oman pääoman ja vieraan pääoman suhdetta koko pääomasta. Yrityksen vakavaraisuudesta kertoo se, jos vieraan pääoman osuus koko pääomasta ei ole liian suuri.

Omavaraisuusaste lasketaan kaavalla:

OKM:n (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013) mukaan omavaraisuusaste lasketaan kaavalla:

$$\text{Omavaraisuusaste} = \text{oikaistu oma pääoma} / (\text{oikaistun taseen loppusumma-saadut ennakot}) \times 100$$

Jossa;

***Oikaistu oma pääoma** = taseen oma pääoma + taseen tp-siirtojen kertymä eli poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset sekä muut mahdolliset oman pääoman lisäykset*

Taulukossa 18 olen laskenut käyttäen OKM:n laskentakaavaa Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean tilinpäätöksistä kunkin ammattikorkeakoulun omavaraisuusaste -tunnusluvun prosentteina vuosina 2011–2014.

Haaga-Helia	2011	2012	2013	2014
Oikaistu oma pääoma	24 549 057,80	29 996 564,71	32 499 348,10	34 832 053,14
Oikaistun taseen loppusumma				
Virallisen taseen loppusumma	31 390 852,60	37 168 079,90	38 742 759,66	41 699 304,83
Leasingvastuukanta	47 201,37	13 367,78	3 931,70	3 631,70
Saadut ennakot	2 585 560,62	1 983 677,28	1 663 604,55	2 944 660,69
	85,08	85,22	87,64	89,87
Metropolia	2011	2012	2013	2014
Oikaistu oma pääoma	26 489 844,03	30 872 427,23	31 135 878,89	33 785 359,98
Oikaistun taseen loppusumma				
Virallisen taseen loppusumma	37 725 900,21	43 419 145,39	42 520 005,72	45 957 904,04
Leasingvastuukanta	532 876,73	274 990,45	77 313,27	17 622,50
Saadut ennakot	1 123 220,77	1 206 010,98	1 103 948,22	1 200 060,87
	71,33	72,66	75,04	75,46
Laurea	2011	2012	2013	2014
Oikaistu oma pääoma	31 781 876,14	38 473 701,44	44 007 166,26	45 904 811,87
Oikaistun taseen loppusumma				
Virallisen taseen loppusumma	37 171 535,26	43 988 769,91	48 735 573,63	55 645 857,55
Leasingvastuukanta	1 024 995,46	1 324 908,56	1 129 878,49	1 098 310,00
Saadut ennakot	140,00	0,00	0,00	0,00
	83,21	84,91	88,25	80,90

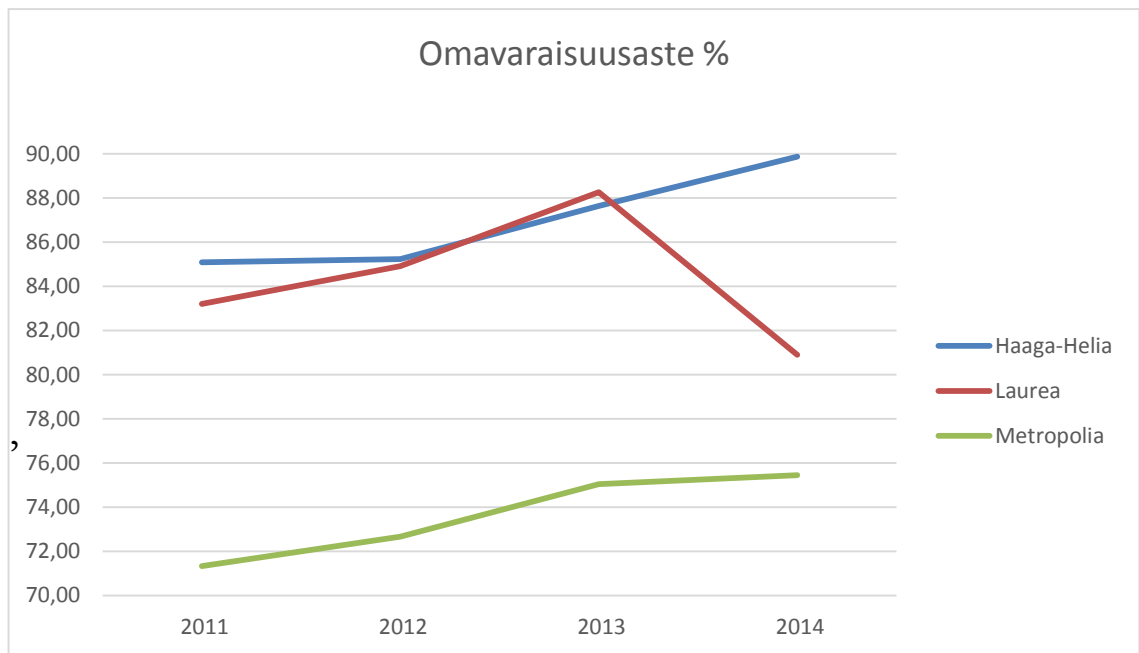
Taulukko 18. Haaga-Helian, Metropolian ja Laurean omavaraisuusasteet prosentteina (vihreällä pohjalla) ja laskennassa käytetyt erät vuosina 2011–2014.

Ammattikorkeakoulujen omavaraisuusaste prosentteina -tunnusluvut vuosina 2011–2014 ovat näin ollen taulukon 19 mukaisia;

Omavaraisuusaste %	2011	2012	2013	2014
Haaga-Helia	85,08	85,22	87,64	89,87
Metropolia	71,33	72,66	75,04	75,46
Laurea	83,21	84,91	88,25	80,90

Taulukko 19. Ammattikorkeakoulujen omavaraisuusasteet vuosina 2011–2014.

Graafista 4 näkyy, että Haaga-Helian ja Laurean omavaraisuusprosentit ovat olleet samankaltaisia vuosina 2011–2013 ollen nousujohteisia arvojen 83,21–88,25 % välillä. Vuonna 2014 Laurean omavaraisuusprosentti tippui lukemaan 80,90 % Haaga-Helian jatkaessa nousuaan. Metropolian omavaraisuus on säilynyt pitkään tasaisen nousujohteisena vuoden 2011 71,33 %:sta vuoden 2014 75,46 %:iin.

Graafi 4. Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian omavaraisuusasteet prosentteina vuosina 2011–2014.

OKM:n (2014) toimilupamuistiossa esitettyjen viitteellisten ohjearvojen mukaan ammattikorkeakoulun omavaraisuusasteen tuli olla vähintään 20 %, jotta yhtiön taloudelliset toimintaedellytykset täyttyisivät. Kaikilla tutkittavilla ammattikorkeakouluilla viitearvo täyttyi vuosina 2011–2014 reilusti.

AMK	2011	2012	2013	2014	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Haaga-Helia	85,08	85,22	87,64	89,87	85,12	86,43	89,31
Metropolia	71,33	72,66	75,04	75,46	71,66	73,85	75,35
Laurea	83,21	84,91	88,25	80,90	81,48	84,06	87,42

Taulukko 20. Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian omavaraisuusasteista lasketut kvartiilit vuosina 2011–2014.

Omavaraisuusasteesta tehdyn kvartiilianalyysin perusteella (ks. taulukko 20) voidaan todeta, että Haaga-Helian huonon vuoden 2011 (85,08) jälkeen vuosi 2012 ja 2013 (85,22, 87,64) oli omavaraisuusasteella mitattuna keskinkertainen ja vuonna 2014 hyvä (89,87).

Metropolian vuosi 2011 (71,33) oli huono, vuodet 2012 ja 2013 (72,66, 75,04) olivat keskinkertaisia, ja vuosi 2014 hyvä (75,46).

Laurean vuosi 2011 (83,21) oli keskinkertainen, vuosi 2012 (84,91) myöskin keskinkertainen, vuosi 2013 ylsi omavaraisuusasteena mitattuna hyvään tulokseen (88,25), kunnes vuonna 2014 omavaraisuusaste tippui huonoksi (80,90). Omavaraisuusasteen kvartiilianalyysillä saamien arvojen yhteenveto näkyy taulukossa 21.

Omavaraisuusaste	2011	2012	2013	2014
Kvartiileiden saamin arvoin				
Haaga-Helia	Huono	Keskinkertainen	Keskinkertainen	Hyvä
Metropolia	Huono	Keskinkertainen	Keskinkertainen	Hyvä
Laurea	Keskinkertainen	Keskinkertainen	Hyvä	Huono

Taulukko 21. Omavaraisuusaste kvartiilianalyysin antamin arvoin ammattikorkeakoulittain vuosina 2011–2014.

5 Johtopäätökset

Tutkimieni ammattikorkeakoulujen merkittävimpiä muutoksia vuosina 2011–2014 olivat seuraavat seikat. Haaga-Heliassa ja Metropoliasa haettiin vuonna 2014 kulujen pienenemistä alentamalla henkilökunnan määrää. Laurea on valinnut toisen strategian vuonna 2014 kasvattamalla henkilötyövuosimäärää edellisestä tilikaudesta.

Kaikissa kolmessa ammattikorkeakoulussa tehdään muutoksia toimipisteiden käyttöön. Tutkintojen suorituspäämäärä on kasvanut sekä Haaga-Heliassa että Laureassa. Metropoliasa tutkintojen suorituspäämäärä kuitenkin laski 5 % vuonna 2014. 55 opintopisteen suorittaneiden määrä kasvoi vuonna 2014 kaikissa tutkittavissa ammattikorkeakouluissa. Perustutkintoon johtavat opetussuunnitelmat ovat uudistettu vuoteen 2014 mennessä myöskin kaikissa kolmessa ammattikorkeakoulussa.

5.1 Kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus

Kvartiilianalyysi

Tunnuslukuanalyysin keinoin voidaan todeta tutkimieni ammattikorkeakoulujen taloudellisesta tilanteesta aikajana-analyysillä käyttämällä seuraavaa; kvartiilianalyysin perusteella Haaga-Helia ja Laurea ammattikorkeakoulu oli vuonna 2014 nettotulosprosentilla mitattuna huonolla tasolla ja Metropolia keskinkertaisella tasolla. Quick ratio -tunnusluvun kvartiilianalyysillä mitattuna kaikilla ammattikorkeakouluilla oli vuonna 2013 ja 2014 vähintään keskinkertainen arvo. Haaga-Heliolla quick ratio oli vuonna 2014 hyvällä tasolla.

Kassan riittävyys (päivinä) kvartiilianalyysillä mitattuna ilmaisi kaikkien kolmen ammattikorkeakoulun kassan riittävyyden paranevan suhteessa omaan kehitykseensä samalla kehityskaarella; vuoden 2011 huonosta tuloksesta noustiin vuosien 2012 ja 2013 keskinkertaisiin tuloksiin, josta kassan riittävyyden edelleen vahvistuessa päästiin vuoden 2014 hyviin tuloksiin.

Kaikki tutkittavat ammattikorkeakoulut olivat vahvasti omavaraisia tutkittavana ajanjaksona. Kvartiilianalyysin perusteella Haaga-Helian ja Metropolian omavaraisuusaste kehittyi samankaltaisesti tutkimusjakson aikana yltäessään vuosien 2012 ja 2013 keskinertaisen tuloksen jälkeen vuoden 2014 hyvään tulokseen. Kvartiilianalyysillä mitattuna Laurean omavaraisuusaste romahti huonoksi vuonna 2014.

Ajallinen poikkileikkausanalyysi

Tutkimieni ammattikorkeakoulujen taloudellisesta tilanteesta voidaan ajallisen poikkileikkaus-analyysin keinoin, käyttäen OKM:n viitearvoja sekä graafeja ja tunnuslukujen arvotaulukoita, sanoa seuraavaa.

Laurean nettotulosprosentti oli tutkittavista ammattikorkeakouluista selkeästi paras vuosina 2012–2013, mutta Laurean nettotulosprosentti romahti vuonna 2014 samoihin tunnusluvun tasoihin Haaga-Helian ja Metropolian kanssa. Romahduksen syy selittyy sillä, että kyseisenä tilikautena rahoituskulut olivat poikkeuksellisen suuret mikä vaikutti tunnusluvun laskennassa käytettyyn voitto ennen tilinpäätössiirtoja -erän kokoon. Vuoden 2012 suurta nettotulosprosentin kasvua selittää Laurean tulojen suureneminen noin neljällä miljoonalla edelliseen vuoteen 2011 verrattuna.

Haaga-Helian ja Metropolian nettotulosprosentit tippuivat vuodesta 2012 vuoteen 2013 keskimäärin 3,77 %. Metropolialla tilanne oli vuonna 2013 huolestuttava, koska nettotulosprosentti tippui 0,23 prosenttiin, alle OKM:n 2 % viitearvon. Vuonna 2014 Metropolian nettotulosprosentti oli vain 0,43 % yli OKM:n viitearvon, mikä voi pidempään jatkuvana trendinä indikoida ongelmia ammattikorkeakoulun kannattavuudessa.

Haaga-Helian nettotulosprosentin raju lasku vuodesta 2012 vuoteen 2013 selittyy yhtiön tulojen tippumisella noin 4 miljoonaa euroa kulujen pysyessä lähes ennallaan. Vuonna 2014 Haaga-Helian tulot ovat tippuneet edelleen noin 2 miljoonaa euroa, jolloin henkilöstökulujen pieneneminen yli miljoonalla eurolla ei riittänyt parantamaan tuloista ja nettotulosprosentin saamaa arvoa vuoteen 2013 verrattuna.

Kaikkien kolmen ammattikorkeakoulun quick ratio -tunnusluku ylittää OKM:n viitearvon vuosina 2011–2014. Laurean quick ratio romahti vuodesta 2013 vuoteen 2014.

Vuoden 2014 tilinpäätöksen perusteella Laurean tunnusluvun arvoon vaikuttivat yhtiön siirtovelloissa tapahtunut noin 4 miljoonan euron lisäys; erityisesti OPM-määrärahoihin liittyvä siirtovelka sekä muut siirtovelat -erä.

Haaga-Helian staattinen maksuvalmius taseen kautta mitattuna (quick ratio) on kolmikosta vahvin. Kassavirtaan perustuva maksuvalmius (kassan riittävyys) on Haaga-Heliolla kolmikosta toiseksi vahvin. Metropolialla on sen sijaan sekä taseesta lasketulla että rahavirtoihin perustuvalla maksuvalmiuden tunnusluvuilla quick ratio ja kassan riittävyys kolmikosta heikoin maksuvalmiuden kehittyminen vuosina 2011–2014. Laurean taseesta lasketun quick ration tippuminen 2013–2014 ei ennusta samaa kehitystä rahavirtaan perustuvaan kassan riittävyys -tunnusluvun arvoon; Laurean kassan riittävyys on ylivoimaisesti kolmikoston vahvin ollen vuonna 2014 liki kaksi kertaa suurempi kuin Haaga-Helian kassan riittävyys päivinä. Laurean kassan riittävyys on vuonna 2014 käytämälläni laskutavalla huomiota herättävän hyvä; kassan riittävyys on kuukausina yli 11 kuukautta. Tämä johtuu siitä, että Laurean merkittävimmät kulut (henkilöstökulut ja toiminnan muut kulut) ovat suhteessa yhtiön suuriin rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset -eriin nähden riittävän pienet.

Yhtiön vakavaraisuudesta kertova omavaraisuusaste kehittyi Haaga-Heliolla ja Laurealla vuosina 2011–2013 samankaltaisella nousujohteisuudella, mutta kuten nettotulosprosentin ja quick ration kohdalla, Laurean tunnuslukujen arvo kääntyi vuodesta 2013 vuoteen 2014 jyrkkään laskuun. Laurean vuoden 2014 omavaraisuusasteen lasku johtuu yhtiön vieraan pääoman yli 5 miljoonan euron kasvusta suhteessa oman pääoman vain noin miljoonan euron kasvuun. Metropolia on omavaraisuusasteeltaan kolmikosta heikoin myös vuonna 2014.

Ammattikorkeakoulujen ajallisen poikkileikkausanalyysin mukaan voidaan todeta, että vaikka kaikki tutkittavat ammattikorkeakoulut ylittävät kaikissa tutkittavissa tunnusluvuissa mitattuna vuonna 2014 OKM:n asettamat ammattikorkeakoulujen taloudelliset viitearvot, on Metropolialla taloudellinen kehitys erityisesti nettotulosprosentin ja quick ration osalta heikko Laureaan ja Haaga-Heliaan verrattuna. Vaikka Metropolia on tästä näkökulmasta katsoen taloudellisesti heikommassa asemassa kuin Laurea ja Haaga-Helia, ei vuosien 2011–2014 perusteella pysty tekemään vahvoja ennusteita Metropolian

tulevaisuuden kannattavuuteen tai maksuvalmiuteen. Tulevaisuudessa ammattikorkeakoulujen kannattavuudessa tulojen suuruuteen vaikuttaa se, kuinka ne pystyvät vastaamaan uuden rahoitusmallin tuomiin tuloksellisuuden haasteisiin sekä kuluissa lähinnä se, kuinka kuluja pystytään karsimaan ilman, että tuloksellisuus tästä kärsii.

Laurealla vuoden 2013–2014 tunnuslukujen arvojen tippuminen nettotulosprosentin, quick ration ja omavaraisuusasteen kohdalla ei Metropolian tavoitin anna vahvaa varmuutta yhtiön tulevaisuuden taloudellisesta menestyksestä rahoitusrakenteen muutoksen takia. Jos Laurean tulo- ja kulurakenne pysyisi samana, voisi 2013–2014 usean tunnusluvun arvonn tippuminen antaa viitettä mahdollisista tulevista taloudellisista ongelmista, mutta edellä mainitun rahoitusrakenteen muutosten tuoman ennakoimattomuuden lisäksi Laurean taseen osoittama edelleen vahva vakavaraisuus ja erittäin hyvä dynaaminen maksuvalmius ei anna suoraa näyttöä tulevista taloudellisista vaikeuksista.

Haaga-Helian erinomainen vakavaraisuus omavaraisuusasteella mitattuna, erinomainen maksuvalmius staattisena quick rationa ja hyvänä dynaamisena kassan riittävytenä ei anna suoraa aihetta huolestua huonontuneesta kannattavuudesta ainakaan lyhyellä aikavälillä. Tulevaisuudessa ammattikorkeakoulujen kyky vastata pitkällä aikavälillä AMK-lainsäädännön muutoksiin ja rahoitusmallin tuomiin uusiin tuloksellisuuden vaatimuksiin tulee määräämään yhtiöiden kannattavuuden asteen ja taloudelliset toimintaedellytykset muut henkilökuntaan ja toimintaan liittyviin seikkoihin liittyvät asiat huomioiden.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja oman oppimisprosessin arviointi

Tutkimuksessa käsiteltiin kolmen ammattikorkeakoulun tilinpäätöstä tiettyinä tunnuslukuina neljän vuoden ajalta. Tutkielman laajuuden ja tarkoituksen puitteissa aihe, materiaali ja aiheen käsittely on hyvin rajattu. Tutkimani ajanjakso on lyhyt pitkän aikavälin johtopäätösten esittämiseen ottaen huomioon, että uusi ammattikorkeakoululaki uusine rahoitusmalleineen tuli virallisesti voimaan vuodesta 2015 alkaen. Näin ollen olen tämän tutkielman puitteissa johtopäätöksissä päätenyt esittämään tunnuslukuanalyysini tulokset sellaisenaan ilman kauaskantoisempia spekulatiota ammattikorkeakoulujen tulevaisuuden näkymistä.

Jatkotutkimuksen kohdalla ottaisin käyttööni materiaalia vähintään kymmenen vuoden ajalta saadakseni enemmän painoarvoa muun muassa kvartiilianalyysillä esitettyihin tietoihin yhtiön omasta kehityskäyrästä. Uusi tutkimus on aiheellinen myös tulevaisuudessa keskittyen ammattikorkeakoulujen taloudelliseen tilaan AMK-lainsäädännön konkreettisen voimaantulon, vuoden 2015 jälkeen. Tällöin nähdään todellisuudessa se, kuinka ammattikorkeakoulut ovat virallisten tilinpäätösten perusteella pystyneet vastaamaan vuonna 2015 voimaantulleeseen uuteen AMK-lainsäädäntöön, ja kuinka niiden taloudellinen tilanne on alkanut kehittymään toiminnan uuden rahoitusmallin mukaiseksi mukauttamisen jälkeen.

Jatkotutkimuksessa käyttäisin myös enemmän aikaa lisämateriaalin saamiseen liittyen ammattikorkeakoulujen toimilupien hakuprosessiin. Mahdollisten julkisten asiakirjojen saamisella lisämateriaaliksi voisi saada lisää tietoa yhtiöiden sisäisen laskennan informaatiosta, ja tätä kautta löytää lisää tietoa tilinpäätösten oikaisujen pohjaksi. Jatkotutkimuksessa ottaisin Yritystutkimuskeskuksen oikaisuohjeiden lisäksi pohdittavaksi myös muiden tahojen suosittamat oikaisutoimenpiteet. Tällöin tulisi luonnollisesti myös erikseen harkita kunkin oikaisutoimenpiteen vaikutusta juuri ammattikorkeakoulujen toimialaan soveltuvuuteen.

Opinnäytetyössä haastavimmaksi prosessiksi osoittautui virallisen tilinpäätösmateriaalin hankkiminen. Kaupparekisteristä ei löytynytäkään tutkittavien ammattikorkeakoulujen osalta kaikkia tilinpäätöstietoja liitetietoineen. Liitetietoja tarvitsin ensisijaisesti tilinpäätösten oikaisutarpeiden todentamiseen. Kaupparekisteri saa tilinpäätöstietonsa suoraan verotoimistolta, mutta verotoimiston lähettämät tiedot eivät ole usein täydellisiä, joten esimerkiksi tilinpäätöksen liitetiedot voivat jäädä julkistamatta Kaupparekisterissä. Liitetietojen saamisen nopeuttamiseksi tavoitin puhelimitse kunkin ammattikorkeakoulun talousjohtoa, ja sainkin lopuksi materiaalit täydellisinä haltuuni.

Opinnäytetyössä käytettävien teorioiden osalta punnitsin käyttämäni tunnuslukujen osalta joko käyttäväni Yritystutkimusneuvottelukunnan suosittamia tunnuslukujen kaavoja tai OKM:n toimilupaprosessissa esittelemiä tunnuslukujen laskukaavoja. Totesin OKM:n tunnuslukukaavojen sopivan ammattikorkeakoulujen toimialan kuvaami-

seen paremmin. Yritysneuvottelukunnan tuloksen ja taseen oikaisuohjeisiin tutustuminen toi lisää syvyyttä ja ymmärrystä mahdollisiin tilinpäätöksen oikaisutarpeisiin vertailtavuuden parantamiseksi. Konkreettinen tarve oikaisulle löytyi ainoastaan liitetiedoissa olevan leasingvastuun lisäämisestä taseeseen, mikä vaikutti eniten Laurean omavastuuprosenttiin.

Ainoa kohtaamani tekninen haaste OKM:n tunnuslukujen laskukaavoissa oli quick ratio -tunnusluvun laskennassa käytetty lyhytaikainen alv-saatava -erä. Totesin, että kyseinen erä oli tuotettavissa vain yhtiön oman sisäisen laskennan käsissä olevan informaation kautta. Testattuani kaavaa eri arvoilla, huomasin lyhytaikainen alv-saatava -erän muodostavan vain vähäisen merkityksen tunnusluvun saamalle arvolle, joten päätin pitää tunnusluvun mukana opinnäytteessäni.

Opinnäytetyöni vastasi kaikin tavoin odotuksiani henkilökohtaisesta kehitymisestä tilinpäätösten lukusujuvuuden ja tunnuslukujen syvemmän ymmärtämisen osalta.

Kaiken kaikkiaan totean tutkielmani palvelleen tarkoitustaan selvittää ajankohtaisena aiheena olevan ammattikorkeakoululain muutoksen tuomaa julkaistuihin tilinpäätöstietoihin perustuvaa vertailevaa tietoa tutkimieni ammattikorkeakoulujen taloudellisesta tilasta ja kehityksestä vuosina 2011–2014.

Lähteet

Ahonen, Maija-Liisa 2013. Valtavasti valmisteltavaa. Opettaja-lehti 39/2013.
Luettavissa: <http://www.opettaja.fi/cs/Satellite?c=Page&pagename=Opettaja-Lehti%2FPage%2Fjuttusivu&cid=1351276519632&juttuID=1355755424669> . Luettu: 20.6.2015

Amk.fi 2015. Luentomateriaali. Luettavissa: <http://www2.amk.fi/mater/tutkimusmenetelmat/kvantitat/kuvailu/tunnu.htm> . Luettu: 10.8.2015.

Balance Consulting 2015. Tunnuslukuopas. Luettavissa: <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut> . Luettu: 20.6.2015.

Balance Consulting 2015. Nettotulos ja nettotulos-%. Luettavissa: <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut/nettotulos> . Luettu: 10.8.2015.

Haaga-Helia 2015. Vuosikertomus 2014. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/haaga-heliasta/viestinta/esitteet-ja-vuosikertomukset> . Luettu: 20.6.2015.

Haaga-Helia 2006. Luentoliite. Luettavissa: <http://myy.haaga-helia.fi/~taaak/q/distr.htm> . Luettu: 20.6.2015.

Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu Oy 2015. Organisaatiokaavake. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/haaga-heliasta/organisaatio?userLang=fi> . Luettu: 20.6.2015.

Kallunki, Juha-Pekka & Kytönen, Erkki 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. Jyväskylä: Talentum Media.

Kauppalehti 2015. Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu Oy. Luettavissa: <http://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/haagahelia+ammattikorkeakoulu+oy/20291888>. Luettu: 20.6.2015.

Kauppalehti 2015. Laurea-ammattikorkeakoulu Oy. Luettavissa: <http://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/laureaammattikorkeakoulu+oy/10462161>. Luettu: 20.6.2015.

Kauppalehti 2015. Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy. Luettavissa: <http://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/metropolia+ammattikorkeakoulu+oy/20945511> . Luettu: 20.6.2015.

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2007. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 5. uudistettu painos. WSOYpro. Helsinki.

Laurea-ammattikorkeakoulu Oy 2015. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2014. Helsinki: Patentti- ja rekisterihallitus.

Metropolia 2015. Vuosikatsaus 2014. Luettavissa: <http://www.metropolia.fi/tietoa-metropoliasta/vuosikatsaus-2014/>. Luettu: 20.6.2015.

Metropolia 2015. Tunnuksluvut 2014. Luettavissa: <http://www.metropolia.fi/tietoa-metropoliasta/vuosikatsaus-2014/tunnusluvut-2014/> . Luettu: 20.6.2015.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 2015 (pdf). Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoytys/?lang=fi . Luettu: 20.6.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Ammattikorkeakoulun toimilupahakemukset. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/?lang=fi . Luettu: 7.8.2015.

Opetus ja kulttuuriministeriö 2013. Ammattikorkeakoulujen toimilupahakemukset. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/?lang=fi . Luettu: 7.8.2015.

Opetus ja kulttuuriministeriö 2013. Ammattikorkeakoulujen toimilupahakemukset. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/?lang=fi . Luettu: 7.8.2015.

Opetus ja kulttuuriministeriö 2013. Ammattikorkeakoulujen toimilupahakemukset. Laurea ammattikorkeakoulu. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/?lang=fi . Luettu: 7.8.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Ammattikorkeakoulujen toimilupien uudistaminen. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/?lang=fi . Luettu: 7.8.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/rakenteellinen_kehittaminen/ . Luettu: 7.8.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Liite 2: Toimilupahakemuksen taloudelliset selvitykset. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/?lang=fi . Luettu: 20.6.2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Perustelumuistio 2.12.2014. Luettavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/?lang=fi . Luettu: 20.6.2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Uusi ammattikorkeakoululaki voimaan 1.1.2015.
Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/11/amk.html?lang=fi&extra_locale=fi . Luettu: 20.6.2015

Suomen kirjanpitolaki (30.12.1997/1336)

Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2004. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 7. korjattu laitos. Gaudeamus. Helsinki